

Arbeidsmarkedsbedriftene i Telemark

Rekruttering, effekter og
brukertilfredshet

Av
Geir Møller

Arbeidsrapport nr. 3 2005

TELEMARKSFORSKING-BØ

© Telemarksforsking-Bø 2005
Arbeidsrapport nr. 3
ISSN 0802-3662
Pris: kr. 150,-

Telemarksforsking-Bø
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: 35 06 15 00
Fax: 35 06 15 01
www.telemarksforsking.no

FORORD

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Aetat Telemark og tar for seg virksomheten ved arbeidsmarkedsbedriftene (AMB) i Telemark. Et hovedformål med undersøkelsen har vært å belyse hva slags jobbeffekter deltakerne i arbeidsmarkedsbedriftene har. Undersøkelsen baserer seg på registerdata fra 1996 og frem til 2004. Videre omfatter undersøkelsen en egen brukerundersøkelse overfor tidligere deltakere i AMB i Telemark.

Rapporten er skrevet i løpet av høsten 2004 og frem til februar 2005. Den er i sin helhet skrevet av Geir Møller, men deler av datagrunnlaget som er benyttet, er tilrettelagt av kollega Knut Løyland.

Geir Møller

Bø i Telemark 13.februar 2005.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	1
2	BAKGRUNN	3
2.1	Mål og retningslinjer for AMBene	3
2.2	Problemstillinger og tidligere forskning på AMB	4
2.3	Tidligere evalueringer	5
3	AMB-DELTAKERE I PERIODEN 1996-1999	8
3.1	Rekruttering	8
3.2	Får man jobb etter fase 2 i arbeidsmarkedsbedriften?	11
3.3	Hvem har best utbytte av AMB-tiltak?	15
3.4	Oppsummering	18
4	AMB DELTAKERE I PERIODEN 1999 TIL 2004	21
4.1	Hvor mange er kommet i jobb?	21
4.2	Andeler i jobb fordelt på arbeidskontordistrikt	22
4.3	Rekruttering	23
4.4	Hvilke forhold har betydning for jobbsuksessen?	25
4.5	Hvor havner man når man ikke kommer i jobb?	28
4.6	Oppsummering	29
5	KVALITETEN PÅ TILTAKENE	31
5.1	Brukernes fornøydhhet med ulike aspekter ved tjenestene	31
5.2	Introduksjonsrutiner	32
5.3	Opplæring, arbeidstrening og attføringsfaglig bistand	35
5.4	Har deltakerne fått hjelp til å finne jobb?	42

5.5	Addisjonalitet	48
5.6	Oppsummering	49
6	KONKLUSJON	51
7	VEDLEGG	55
7.1	Vedlegg til kapitel 3	55
7.2	Vedlegg til kapittel 4	65
8	REFERANSER	68

SAMMENDRAG

Denne undersøkelsen omhandler arbeidsmarkedstiltakene (AMB) i Telemark. Hovedproblemstillingene i rapporten er hva slags virkninger AMBene (fase 2) i Telemark har på de yrkeshemmedes jobbsuksess, hvem som rekrutteres til bedriftene, hvem som har størst utbytte av å være i en AMB og hvordan brukerne opplever dette tiltaket.

Disse problemstillingene er belyst ved hjelp av data fra tre ulike kilder. Den første er registerdata for perioden 1996-1999 som omfatter både deltaker i AMB og andre tiltak for yrkeshemmede. Den andre er registerdata for perioden 1999-2004 som kun omfatter deltakere i AMB. Den tredje datakilden er en egen spørreundersøkelse gjennomført overfor tidligere deltakere i AMB i Telemark.

Med utgangspunkt i datasettet for 1996-1999 sammenligner vi jobbeffektene av AMB-tiltaket med andre arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede, samt AMB-tiltaket i Telemark med AMB-tiltaket i resten av landet. Sammenlignet med tiltak som utdanning, hospitering og offentlige sysselsettingstiltak, ga det verken spesielt bedre eller dårligere jobbeffekt å være i AMB fase 2. I utgangspunktet fant vi at AMBene i Telemark hadde noe bedre jobbresultater enn AMBene i resten av landet, men når vi kontrollerte for ulike bakgrunnskjennetegn ved tiltaksdeltakerne, ble effekten svekket og knapt nok signifikant.

I rapporten stiller vi også spørsmål om hvem som har størst utbytte av å være i et AMB-tiltak. Her fant vi at det var tre grupper som hadde spesielt god jobbeffekt av å være i AMB-tiltak sammenlignet med å være i andre tiltak. Det var de yngste (under 30 år), førstegenerasjonsinnvandrere og brukere som tidligere hadde vært gjennom en periode med medisinsk rehabilitering. Med andre ord kan vi si at AMBene er spesielt gode på å få disse tre gruppene ut i jobb. Ut fra hensynet til en mest mulig optimal utnyttelse av de samlede tiltaksressursene, skulle vi dermed forventet at disse tre gruppene i større grad ble rekruttert til AMB-tiltatakene enn til andre tiltak. Dette viser seg bare delvis å være riktig. Riktignok viser det seg å være en forholdsvis stor andel med innvandrerbakgrunn i AMB-tiltakene, men ikke spesielt stor andel unge personer eller personer med bakgrunn fra medisinsk rehabilitering.

Analysene viser også at det er enkelte grupper som har relativt sett dårligere effekt av å være i AMB-tiltaket sammenlignet med andre tiltak. Dette gjelder de med lang tiltakshistorie bak seg og de eldste (over 50 år). Blant disse gruppene skulle vi dermed forventet at det var en forholdsvis liten rekruttering til AMB sammenlignet med andre tiltak. Dette viser seg ikke å være tilfellet. Sammenlig-

net med andre tiltak er det en viss overrepresentasjon av de over 50 år og de med lang tiltaksbakgrunn i AMB-tiltaket.

Rekrutteringen til AMB i Telemark skiller seg noe fra rekrutteringsmønsteret i resten av landet. I Telemark finner vi at AMBene – i motsetning til AMBene i resten av landet – rekrutterer en relativt stor gruppe av de yngste (under 30 år). Samtidig rekrutteres det til AMBene i Telemark en relativt liten andel førstegenerasjonsinnvandrere. Når det gjelder de med bakgrunn fra et rehabiliteringsopplegg, finner vi imidlertid at rekrutteringen i Telemark er mer i samsvar med rekrutteringen i resten av landet, dvs. at det rekrutteres relativt få fra denne gruppen til AMB. Med andre ord finner vi i Telemark som i resten av landet, at det ikke er helt samsvar mellom hvilke grupper AMB-ene har effekt for og hvem som rekrutteres til dette tiltaket.

Med bakgrunn i datasettet fra 1999 til 2004 sammenligner vi jobbeffektene av AMB-tiltaket i Telemark med AMB-tiltaket i resten av landet. Samlet for hele perioden, ser vi her antydninger til at AMBene i Telemark har bedre resultater enn resten av landet. Men på samme måte som i den forrige perioden (1996-1999), finner vi at denne tendensen nærmest forsvinner når vi kontrollerer for bakgrunnskjennetegn ved deltakerne. Når vi ser på utviklingen innenfor perioden 1999-2004, finner vi likevel at AMB-tiltaket i Telemark har en mer positiv utvikling enn i resten av landet. Resultatene varierer imidlertid noe mellom ulike arbeidskontordistrikt i Telemark. Men disse resultatene er noe usikre, dels fordi utvalget er lite og dels fordi ulike målemetoder gir noe ulike resultater.

I den siste delen av rapporten presenteres resultater fra brukerundersøkelsen overfor tidligere AMB-deltakere i Telemark. Resultatene her viser at deltakerne er mest fornøyd med det sosiale ved AMBene, middels fornøyd med opplæringen og arbeidspraksisen og minst fornøyd med oppfølgingen og bistand de har fått til å finne ordinært arbeid. I det siste tilfellet kommer verken arbeidsmarkedsbedriftene eller Aetat særlig godt ut sett fra AMB-deltakernes side. Selv om mange opplever at de har fått mye ut av oppholdet ved AMBene, kan vi med bakgrunn i disse resultatene likevel stille spørsmål om AMBene i stor nok grad legger vekt på målsettingen om å få flere deltakere over i ordinært arbeid eller i egenfinansiert utdanning.

1 INNLEDNING

Bakgrunnen for denne rapporten er en henvendelse fra Aetat Telemark om å evaluere arbeidsmarkedsbedriftene i Telemark. Problemstillingene som ble definert, er følgende:

- Hva slags virkninger har AM-bedriftene på de yrkeshemmedes jobbsuksess?
- Hvordan varierer rekrutteringen mellom ulike AM-bedrifter?
- Hvem har størst utbytte av å være i en AM-bedrift?
- Hvordan opplever brukeren AMB-tiltaket?

Disse problemstillingene har vi belyst ved hjelp av ulike datakilder.

- Registerdata samlet inn i forbindelse med prosjektet "handlingsplaner og tiltakskjeder" (deltakere i perioden 1996-1999).
- Registerdata innhentet fra Arbeidsdirektoratet for perioden 1999 til 2004.
- Spørreundersøkelse til tidligere deltakere i AMB fase 2 i Telemarksforskning

Intensjonen var opprinnelig å gjennomføre det samme analyseopplegget for perioden 1996-1999 og perioden 1999-2004. Det viste seg imidlertid vanskelig å få tilgang på de samme dataene i den siste perioden som i den første. De to analysene baserer seg derfor på ulike resultatindikatorer. Mens den første baserer seg på arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret, baserer den sistnevnte seg på Arbeidsdirektoratets sluttmeldekortundersøkelse. Av den grunn kan vi ikke uten videre sammenligne resultatene fra den første perioden med den siste.

Rapporten er delt inn i fem kapitler. I andre kapittel har vi oppsummert noen resultater fra tidligere evalueringer av AM-bedrifter. Her inngår både effekt og prosessevalueringer. Formålet her er å få en oversikt over relevante problemstillinger og tidligere erfaringer med AM-bedrifter. I tredje kapittel ser vi nærmere på datagrunnlaget som omfatter deltakere i AMB i perioden 1996 til 1999. Dette datagrunnlaget omfatter også andre tiltaksdeltakere noe som gir oss mulighet til å sammenligne AMB med andre tiltaksløp. Spørsmålene her er hvem som rekrutteres til AMB og hvilke effekter AMB har sammenlignet med andre tiltak. Et annet spørsmål vi søker svar på, er hvem som har størst utbytte av å være i AMB. I det fjerde kapitlet tar vi for oss datamaterialet som omfatter AMB-deltakere i perioden 1999 til 2004. Dette materialet omfatter kun personer som har vært i AMB og gir dermed ikke grunnlag for sammenligninger med andre tiltak. Hovedproblemstillingene her er derfor om AMBene i Telemark skiller seg fra AMBene i resten av landet, både i forhold til rekruttering og jobbeffekter. I kapittel 5 presenterer vi resultatene fra spørreundersøkelsen som er gjennomført overfor tidligere AMB-deltakere i Telemark. Undersøkelsen ble gjennomført på nyåret

2005 og omfattet et utvalg på 537 personer. Det var imidlertid kun 34% som svarte på undersøkelsen.

2 BAKGRUNN

Dette kapitlet gir en kort introduksjon til regelverket som ligger til grunn for AMBenes virksomhet. Innledningsvis gir vi en kort redegjørelse for de mål og retningslinjene AMBene er underlagt. Dernest oppsummerer vi noen erfaringer fra tidligere undersøkelser av arbeidsmarkedsbedriftene.

2.1 Mål og retningslinjer for AMBene

I forskriften for arbeidsmarkedtiltak heter det at AMB-tiltaket skal gi yrkeshemmede avklaring (fase 1), høyere reell og formell kompetanse gjennom tilrettelagt opplæring og arbeidstrening (fase 2), samt mulighet for varig tilrettelagt arbeid for deltakere som har liten mulighet for å få arbeid i det ordinære arbeidslivet (fase 3). Videre skal tiltaket gjennomføres i reelle bedriftsmiljøer, og målet for tiltaket er formidling til ordinært arbeid eller egenfinansiert utdanning.

Det er ikke noe bestemt varighet på dette tiltaket, og i forskriften heter det at tiltaket skal tilpasses deltakerens individuelle behov ut i fra dennes muligheter på arbeidsmarkedet. Forskriften fastsetter imidlertid en maksimalgrense for hvor lenge man skal/kan være i AMB fase 1 og 2.

- Fase 1: inntil åtte uker.
- Fase 2: inntil to år, med mulighet for forlengelse dersom det er nødvendig for å oppnå fagbrev.
- Fase 3: ingen tidsbegrensning.

I henhold til forskriften er AMBene pliktige til å ta inn de som henvises fra Aetat på tiltak i fase 1. Forskriften sier ikke noe tilsvarende om fase 2, men erfaring tilsier at AMBene ikke uten videre kan avvise henviste brukere. Uten at vi kan underbygge dette med empirisk materiale, er det et inntrykk at rekrutteringen til AMBene (fase 2) baserer seg på en viss underforstått konsensus om hvem som egner seg og hvem som ikke egner seg til dette tiltaket. Rekrutteringen til AMBene har imidlertid vært omtalt i tidligere evalueringer, noe vi kommer inn på nedenfor.

Det fremgår også av forskriften at AMBene (på grunnlag av individuell handlingsplan) kan leie ut deltakere i fase 2 til ordinært arbeidsliv i forbindelse med ekstern kvalifisering (opplæring/arbeidstrening) og formidling. Dette gjelder også for personer i fase 3, men med en tidsbegrensning på 6 måneder og med det formål å bli formidlet til ordinært arbeid.

2.2 Problemstillinger og tidligere forskning på AMB

Vi kan skille mellom minst tre ulike typer undersøkelser av arbeidsmarkedstiltak. En type undersøkelser er effektevalueringer basert på registerdata. I denne typen undersøkelser er hovedspørsmålet hva slags effekt tiltak eller programmer har. Utfordringen i slike undersøkelser er å finne en relevant gruppe å sammenligne med. Siden problemstillingen i slike undersøkelser ofte er hva som hadde skjedd dersom man ikke hadde deltatt på tiltak, sammenligner man gjerne tiltaksdeltakerne med arbeidsledige/yrkeshemmede som ikke har deltatt på tiltak i den samme perioden. Svakheten med slike undersøkelser er imidlertid knyttet til det såkalte seleksjonsproblemet, dvs. at de forskjellene vi eventuelt finner mellom deltakere og ikke-deltakere, skyldes andre forhold enn det tiltaket som vi ønsker å måle effekten av.¹ Det finnes i dag en rekke metoder for å kontrollere for slike seleksjonseffekter, men det vil uansett være forbundet en viss usikkerhet med slike analyser.

Den første effektanalysen som inngår i denne rapporten, baserer seg på sammenligninger mellom AMB-deltakere og deltakere i andre tiltak. Årsaken til at vi ikke sammenligner med personer som ikke har vært på tiltak, er at seleksjonsvirkningene antakeligvis er større her enn mellom personer som har vært på ulike tiltak (Møller, Flermoen og Løyland 2003). Det betyr at vi ikke studerer effekten av å være i AMB sammenlignet med å ikke være i tiltak, men det å være i AMB sammenlignet med å være i et hvilket som helst annet attføringstiltak. Hovedproblemstillingen her er med andre ord hvilke jobbeffekter AMB tiltaket gir sammenlignet med andre tiltak for yrkeshemmede. Dette gjelder imidlertid bare datagrunnlaget fra 1996-1999.

I datagrunnlaget for 1999-2004 har vi ikke informasjon om andre yrkeshemmede enn de som har vært i AMB. Her blir derfor problemstillingen noe annen. Hovedfokuset her er i hvilken grad AMB-deltakerne i Telemark skiller seg fra AMB-deltakerne i andre deler av landet og om AMBene i Telemark gir bedre jobbsannsynlighet enn AMBer i landet for øvrig.

En annen type undersøkelser retter seg mot deltakernes opplevelse av å være i tiltak. Intensjonen her er i større grad å fange opp kvalitative trekk ved tiltaket. I disse undersøkelsene er man derfor mindre opptatt av resultatet, men desto mer opptatt av spørsmål som: Hvordan brukerne opplever tiltaket, hvilket kompetansemessig eller personlig utbytte deltakerne har fått, samt tiltakets relevans i forhold til den enkeltes interesser og muligheter på arbeidsmarkedet. Slike undersøkelser er gjerne basert på kvalitative intervjuer eller spørreundersøkelser. Disse

---

¹ Det vil si at de som rekrutteres til tiltak skiller seg fra de som ikke rekrutteres, på vesentlige områder som har betydning for jobbsannsynligheten, og som vi ikke har informasjon om i analysemodellene.

aspektene har vi forsøkt å belyse ved hjelp av en spørreundersøkelse overfor tidligere deltakere på AMB i Telemark. Undersøkelsen ble gjennomført i januar 2005 og omfatter 183 tidligere deltakere.

En tredje type undersøkelse tar for seg forholdet mellom (Aetat) og utfører (dvs. leverandørene av tiltak). Denne typen studier fokuserer på samhandlingen mellom Aetat og tiltaksarrangørene, bl.a. anbudsprosedyrer, betalingsformer, ansvarsfordeling mellom bestiller og utfører, rekrutteringsprosedyrer og rapporteringsrutiner. Vi har imidlertid ikke berørt denne typen problemstillinger i undersøkelsen.

2.3 Tidligere evalueringer

Det er gjennomført en rekke evalueringer av tiltak for yrkeshemmede. Det er imidlertid mer sparsomt med studier som spesielt har sett på arbeidsmarkedsbedriftene. Det finnes imidlertid én større undersøkelse av arbeidsmarkedsbedriftene som ble gjennomført av SNF og AFI i 2000. Undersøkelsen var todelt og bestod av en effektevaluering (gjennomført av SNF) og en bredere kvalitativ undersøkelse av tilbudene ved arbeidsmarkedsbedriftene (gjennomført av AFI). Den sistnevnte delundersøkelsen skal vi komme tilbake til nedenfor.

Formålet med studien til SNF var å analysere overgangen fra arbeidsmarkedsbedrift til ordinært arbeid over tid. Spørsmålet var med andre ord om andelen som kom i jobb, hadde endret seg over tid og hvilke faktorer som eventuelt kunne forklare denne endringen. Resultatet fra undersøkelsen viste at andelen som var kommet i ordinært arbeid, hadde endret seg over tid. For de som hadde avsluttet fase 1 i 1995, hadde 12 % arbeid som sluttårsak. Denne andelen hadde økt til 14% i 1999. Det var derimot langt flere som hadde kommet i jobb blant de som hadde avsluttet fase 2. Mens det i 1995 var 28% som hadde arbeid som sluttårsak, var andelen i 1998 på 36% og i 1999 på 39%. En del av denne økningen kan skyldes seleksjon, men analysemodeller som tar hensyn til en del relevante bakgrunnsfaktorer, viser likevel at andelen i jobb fra fase 2 hadde en økning på i underkant av 13% fra 1995 til 1999.

I tillegg kan vi nevne en undersøkelse gjennomført av Telemarksforskning i 2001. Denne tok for seg en rekke tiltak og kjeder med tiltak for perioden 1996-1999. Formålet her var ikke å studere AMB spesielt, men blant de tiltakene som undersøkelsen omfatter, inngår også AMB. Gjennomgående viser resultatene at AMBene ikke gir spesielt god sysselsettingseffekt (sammenlignet med andre tiltak), men at deltakere på AMB kan ha god jobbsuksess dersom tiltaket etterfølges av et aktivt formidlingstiltak. Denne undersøkelsen peker dermed på at man

ikke kan se på effekten av ett enkelttiltak isolert sett, men må se på de yrkeshemmedes samlede tiltakskarriere.

Som nevnt over, har AFI gjennomført kvalitative studier av AMBene (Widding 2000). Dette er gjennomført både i 1995 og i 1999, og begge undersøkelsene tar for seg ulike sider ved arbeidsmarkedsbedriftenes tre hovedoppgaver: utprøving, arbeidstrening/kvalifisering og formidling. Siden rapporten fra 2000 refererer til sammenlignbare funn i 1995, vil vi her kun vise til funn fra den siste evalueringen.

Hovedfunnene i rapporten fra 2000 viser at mye av arbeidet til AMB var blitt forbedret siden 1995, men at det fremdeles var enkelte forhold som kunne forbedres. Et problem som tas opp i rapporten, er at flere av AMBene opplevde å få for få søkere i forhold til den kapasiteten de hadde. Videre vises det til at hele 7 av 10 bedrifter opplevde at de innsøkte deltakerne stadig var blitt svakere. I følge forfatteren finner man i datamaterialet en viss støtte for at problemer med rekrutteringen har sammenheng med samarbeidsklimaet mellom Aetat og attføringsbedriftene. Det viste seg nemlig å være en signifikant sammenheng mellom tilgangen på søkere og arbeidskontorets vurdering av bedriftens attføringsfaglige kompetanse. Disse resultatene finner de både i 1995 og i 2000. I følge forfatteren har bedriftenes oppfatning av å få svakere søkere sannsynligvis også sammenheng med at flere skal prøves ut før en eventuell søknad om uføretrygd.

Rapporten viser også til at både arbeidskontorenes bestillinger og bedriftenes introduksjonsrutiner kan forbedres. Nesten halvparten av bedriftene i undersøkelsen mente at bestillingene fra Aetat var mangelfulle. Selv om avklaringsfasen (fase 1) viste seg å fungere bedre i 1999 enn i 1994, var det i 1999 fremdeles 2 av 5 arbeidskontor som mener at avklaringsrapportene fra AMBene var mindre gode.

Når det gjelder introduksjonsrutinene, har de fleste bedriftene kortvarige introduksjonsprogram. Individuelle inntak er fortsatt den mest vanlige inntaksformen på AMB. En del bedrifter har imidlertid tatt i bruk gruppebaserte metoder i introduksjonsprogrammet. Erfaringene med disse er i følge forfatteren positive, men forutsetter at bedriften har den nødvendige kompetansen. Rapporten peker på at flere av bedriftene ikke har denne kompetansen.

Når det gjelder fagopplæringen, er tilbudet hovedsakelig knyttet til mekaniske fag. Antall fag bedriftene tilbyr opplæring i og antall avlagte fagprøver har imidlertid økt betydelig i perioden 1994 til 1999. Evalueringen viser bl.a. til at det har vært en vekst i tilbudet innen økonomisk/administrative fag og helse- og sosialfag. Undersøkelsen avdekker også at de aller fleste bedriftene har kapasitet til å ta

imot flere lærlinger samtidig som det er en større andel yrkeshemmede som ønsker å ta fagbrev enn det bedriftene og arbeidskontoret antar er tilfelle. Evalueringen anbefaler derfor å øke innsatsen for å få flere til å ta fagopplæring.

Evalueringen viser også at arbeidsmarkedsbedriftene balanserer mellom hensynet til inntjening og produksjon på den ene siden og opplæring, veiledning og formidling på den andre. Hvordan bedriftene skal håndtere denne konflikten, er i følge forfatteren, et ledelses- og organisasjonsspørsmål. I følge forfatteren er det vanskelig å identifisere klare suksessfaktorer ved AMBene. Rapporten argumenterer heller for at utviklingsarbeidet er en bedre strategi å følge (enn å lete etter suksessfaktorer) dersom man ønsker å støtte opp under og videreutvikle arbeidsmarkedsbedriftene.

3 AMB-DELTAKERE I PERIODEN 1996-1999

I dette kapitlet tar vi for oss yrkeshemmede som var i en AMB i perioden 1996 til 1999. Hovedspørsmålet her er i hvilken grad yrkeshemmede i AMB-tiltak har bedre eller dårligere jobbsuksess enn deltakere i andre tiltak. For å svare på dette er det nødvendig å skille mellom hva som er effekter av rekruttering til ulike tiltak og hva som er effekten av selve tiltaket. Innledningsvis i kapitlet tar vi derfor for oss spørsmålet om hvem som rekrutteres inn i AMB. I den andre delen av kapitlet undersøker vi jobbsannsynligheten etter å ha vært i en AMB sammenlignet med det å være i andre tiltak. Her er vi spesielt opptatt av om AMB-deltakerne i Telemark skiller seg fra AMB-deltakere i resten av landet. I den siste delen av kapitlet stiller vi spørsmål om hvem som har størst utbytte av å være i AMB og i hvilken grad man faktisk rekrutterer de som har størst utbytte av å være der.²

3.1 Rekruttering

Et sentralt spørsmål er hvem som rekrutteres inn på de ulike tiltakene. Dette kan være interessant i seg selv, men er ikke minst viktig å ta hensyn til når vi skal sammenligne effekten av ulike tiltak. Nedenfor har vi først undersøkt hvorvidt deltakerne i AMB skiller seg fra andre yrkeshemmede som er i andre tiltak. Deretter ser vi på om AMB-deltakerne i Telemark skiller seg fra AMB-deltakerne i resten av landet.

3.1.1 *Skiller de yrkeshemmede i AMB seg fra yrkeshemmede i andre tiltak?*

I tabell 3.1 sammenligner vi AMB-deltakerne (fase 2) med andre yrkeshemmede tiltaksdeltakere i forhold til kjønn, alder, utdanning, innvandrerbakgrunn og diagnose (se mer utfyllende tabeller i vedlegg, tabell 7.1-7-4).

---

² Dokumentasjon av datamaterialet som dette kapitlet bygger på, finnes i Møller, Flermoen og Løyland (2003)

Tabell 3.1 Bakgrunnskjennetegn ved deltakere i AMB fase 2 (Fase 1 og 2 eller bare fase 2) sammenlignet med deltakere i andre tiltak for yrkeshemmede, hele landet.

	Andre YH-tiltak	AMB fase 2	Totalt
KJØNN			
Kvinne	47,5 %	30,1 %	46,7 %
ALDER			
20-29 år	19,7 %	19,7 %	19,7 %
30-39 år	31,9 %	29,6 %	31,8 %
40-49 år	27,6 %	27,6 %	27,6 %
50 år og eldre	20,7 %	23,1 %	20,8 %
INNVANDRERBAKGRUNN			
Ingen innvandrerbakgrunn,	88,8 %	81,2 %	88,5 %
Første generasjonsinnvandrere,	6,6 %	16,1 %	7,0 %
Annen innvandrerbakgrunn,	4,5 %	2,7 %	4,5 %
UTDANNING			
Grunnskoleutdanning, 1997	53,6 %	65,3 %	54,1 %
Videregående utdanning, 1997	36,9 %	25,6 %	36,5 %
Høyskole- og universitetsutdanning, 1997	9,4 %	9,1 %	9,4 %
DIAGNOSE			
Psykiske lidelser	16,3 %	12,1 %	16,1 %
Misbruksproblemer	3,8 %	5,8 %	3,9 %
Psykisk utviklingshemming	1,0 %	0,2 %	0,9 %
Ubestemte lidelser	15,2 %	9,4 %	15,0 %
Myalgi	3,4 %	1,9 %	3,3 %
Diagnose mangler	10,8 %	20,4 %	11,2 %
Andre somatiske lidelser	49,5 %	50,2 %	49,6 %

Tabell 3.1 viser at AMB-deltakerne i fase 2 skiller seg fra andre tiltaksdeltakere på følgende punkter:

- Kvinner er klart underrepresentert i AMB fase 2.
- Deltakerne i AMB fase 2 er noe eldre enn deltakere i andre tiltak.
- Førstegenerasjonsinnvandrere er overrepresentert i fase 2.
- En relativt stor andel i fase to har kun grunnskole.
- Relativt mange i fase 2 mangler diagnose samtidig som de er underrepresentert med diagnosene psykiske lidelser, myalgi og ubestemte lidelser.

Tabell 3.2 Forskjeller i tidligere ledighet, tiltak og sysselsetting mellom deltakere i fase 2 og yrkeshemmede på andre typer tiltak, hele landet (gjennomsnittstall).

	Andre YH-tiltak	Fase 2	Totalt
Uker som helt ledig	8,9	17,4	9,3
Uker på aktive YH-tiltak	10,0	15,2	10,2
Uker på ordinære tiltak	4,2	7,1	4,3
Uker med rehabiliteringspenger	4,9	3,1	4,8
Uker i ordinær sysselsetting, 1994-1995	54,8	37,5	54,1

I tabell 3.2 har vi også sett nærmere på tiltaksdeltakernes tidligere ledighets-, trygde- og arbeidskarriere. Sammenlignet med andre yrkeshemmede på tiltak, viser tabellen at de i AMB fase 2 har flere uker som helt ledig, flere uker på tiltak, men har i mindre grad hatt rehabiliteringspenger. Tabellen viser også at denne gruppen har hatt færre uker bak seg i ordinær sysselsetting.

Tabell 3.3 Forskjeller i økonomiske forhold mellom deltakere i Fase 2 og yrkeshemmede på andre typer tiltak, hele landet (gjennomsnittstall).

	Andre YH-tiltak	Fase 2	Totalt
Yrkeshemmedes gjeld (2000)	236 352	175 508	233 833
Ektefelles inntekt (2000)	125 131	84 707	123 457

Til slutt har vi i tabell 3.3 sett på den økonomiske situasjonen til AMB-deltakerne og andre tiltaksdeltakere i resultatperioden (dvs. år 2000). Her har vi spesielt sett på gjeldsforholdene og ektefelles inntekt. Denne informasjonen kan være viktig fordi den økonomiske situasjonen man er i, kan ha stor betydning for incentivet til å skaffe seg jobb. Som vi ser, har yrkeshemmede i fase 2 mindre gjeld enn andre yrkeshemmede på tiltak. Men samtidig ser vi at ektefelles inntekt er klart lavere enn for andre tiltaksdeltakere.

3.1.2 Skiller AMB-deltakerne i Telemark seg fra AMB-deltakerne i andre fylker?

Før vi går nærmere inn på spørsmålet om AMB-deltakerne i Telemark skiller seg fra AMB-deltakere i andre deler av landet, skal vi først se på om AMB-tiltaket i større grad benyttes i Telemark enn i resten av landet. Dette viser seg å være tilfelle. Mens 5,4% av tiltaksdeltakerne i Telemark har vært i en AMB-bedrift, er tilsvarende for resten av landet 4%. AMB fase 1 benyttes imidlertid i mindre grad

i Telemark enn i resten av landet. Mens det er 8,5% som har vært gjennom fase 1 i de øvrige fylkene, er tilsvarende andel 6,9% i Telemark (se tabell 7.5 i vedlegg).

Tabell 3.4 Bakgrunnskjennetegn ved fase 2 deltakerne i Telemark og fase 2 deltakerne i resten av landet (1996-1999)

	Andre fylker	Telemark	Total
Alder 20-29 år	18,8 %	31,3 %	19,7 %
Alder 30-39 år	29,8 %	26,5 %	29,6 %
Alder 40-49	27,7 %	26,5 %	27,6 %
Alder 50 år og mer	23,8 %	15,7 %	23,1 %
Ingen innvandrerbakgrunn	80,6 %	88,0 %	81,2 %
Første generasjonsinnvandrer	16,6 %	9,6 %	16,1 %
Annen innvandrerbakgrunn	2,7 %	2,4 %	2,7 %
Psykiske lidelser	12,3 %	9,6 %	12,1 %
Misbruksproblemer	5,3 %	12,0 %	5,8 %
Psykisk utviklingshemming	0,2 %	0,0 %	0,2 %
Ubestemte lidelser	9,3 %	10,8 %	9,4 %
Myalgi	2,1 %	0,0 %	1,9 %
Diagnose mangler	21,9 %	2,4 %	20,4 %
Andre somatiske lidelser	49,0 %	65,1 %	50,2 %

Det andre spørsmålet vi var opptatt av, er om AMB-deltakerne i Telemark skiller seg fra AMB-deltakere i andre deler av landet. Tabell 3.4 viser at det som særlig kjennetegner deltakerne i Telemark er:

- de er yngre enn i resten av landet
- det er færre førstegenerasjonsinnvandrere
- flere med somatiske lidelser og misbruksproblemer og svært få som mangler diagnose

Det siste punktet sier ikke nødvendigvis noe om tiltaksdeltakerne, men mer at man i Telemark har vært flinkere til å registrere diagnoser på de yrkeshemmede (se vedlegg tabell 7.6 for en mer utfyllende tabell).

3.2 Får man jobb etter fase 2 i arbeidsmarkedsbedriften?

Et sentralt spørsmål er om brukerne får jobb etter at de har vært i AMB fase 2. I dette avsnittet har vi undersøkt hvorvidt de som deltok i AMB fase 2 i løpet av perioden 1996 til 1999, er kommet ut i ordinært arbeid i år 2000. Sammenligningsgrunnlaget her er andre yrkeshemmede tiltaksdeltakere. Videre har vi også

undersøkt hvorvidt AMB-deltakerne i Telemark har kommet ut i jobb i større grad enn AMB-deltakerne i resten av landet.

3.2.1 Jobbeffekter i 2000: AMB sammenlignet med andre arbeidsmarkedstiltak?

En utfordring når vi skal måle effekter av tiltaksdeltakelse, er det såkalte seleksjonsproblemet. Problemet er at ulike tiltak er tilpasset ulike grupper yrkeshemmede. Det betyr at de som rekrutteres til et bestemt tiltak, vil ha bedre forutsetninger for å få seg jobb enn personer som rekrutteres til et annet tiltak. Poenget kan illustreres ved å sammenligne tiltaket Arbeid med bistand (AB) og Bedriftsintern attføring (BIA). Det er åpenbart at de som rekrutteres inn til disse to tiltakene, har svært ulike forutsetninger for å få seg jobb. Deltakerne i AB har gjerne lite arbeidserfaring og som regel flere sammensatte barrierer i forhold til det å skaffe seg jobb. De som er på BIA vil per definisjon ikke bare ha tidligere arbeidserfaring, men vil også ha tilknytning til en spesiell bedrift. Således er forutsetningen for å komme i jobb langt større for de som er på BIA sammenlignet med de som er i et AB-tiltak.

Når vi sammenligner effekten av ulike tiltak, ønsker vi å kontrollere slike forskjeller. Spørsmålet er imidlertid om vi har tilstrekkelig relevant informasjon som kan fange opp slike forskjeller. Selv om vi har tilstrekkelig informasjon om alle relevante egenskaper ved tiltaksdeltakerne, kan sammenligninger av ulike tiltak likevel bli irrelevant. For eksempel vil det være irrelevant å sammenligne et tiltak som bare består av unge personer med et tiltak som bare består av eldre personer. Det betyr at mye av de forskjellene i jobbeffekter som vi finner mellom ulike tiltak, skyldes at de retter seg mot ulike målgrupper som i utgangspunktet har ulike forutsetninger på arbeidsmarkedet. Dersom de analysemodellene vi benytter ikke klarer å fange opp slike forskjeller, vil det oppstå en usikkerhet i forhold til om resultatene skyldes at tiltakene retter seg mot ulike målgrupper eller om det skyldes kvalitative forskjeller ved selve tiltakene.

Tabell 3.5 Andeler i jobb og estimerte andeler i jobb

	Andel i jobb (faktiske tall)	Estimerte andeler i jobb, jf. tabell 7.10 i vedlegg
Formidling	67,3	68,1
Fase 1	24,4	30,7
Fase 2	50,6	56,0
Off. sysselsetting	57,5	60,2
BIA	75,3	66,8
ATG,AFT,AB,IT,SPA	27,2	34,5
Hospit	52,1	53,2
Kvalifisering*	61,6	58,3
SPA-kvalifisering	38,6	43,2
Andre	61,4	55,5
Totalt	53,1	

I tabell 3.5 har vi sammenlignet andelen som har kommet i jobb etter de ulike tiltakene som inngår i analysen. Første tallkolonne i tabell 3.5 viser at det er omtrent 50% som kommer i jobb etter fase 2. Sysselsettingseffekten er omtrent som for de som går ut av et hospiteringstiltak. Fase 2 gir imidlertid dårligere jobbreultat enn formidlingstiltak, offentlig sysselsettingstiltak og kvalifisering. Derimot gir fase 2 bedre resultater enn SPA-kvalifisering og andre spesielle tiltak (ATG, AFT, AB etc.).

Som nevnt over, er imidlertid målgruppene forskjellige i de ulike tiltakene, noe som sannsynligvis påvirker hvor stor andel som kommer i jobb. I andre kolonne har vi derfor estimert jobbsannsynligheten etter å ha kontrollert for en del bakkenforliggende forhold som kan påvirke resultatene. Her har vi benyttet følgende analysemodell:

$$[Y = D + X]$$

der Y = sysselsettingseffekt
D = tiltaksdeltakelse
X = andre bakgrunnsegenskaper

Vi ser her at estimatene endrer seg noe i forhold til de faktiske prosentandelene. Estimaten øker for de tiltakene med dårligst resultat og reduseres noe for de med best resultat (bortsett fra formidling). Dette indikerer at de tiltakene som gir best effekt, også er de tiltakene hvor det rekrutteres deltakere som i utgangspunktet har størst forutsetning for å få jobb. Men siden det er lite sannsynlig at analysemodellen vår inneholder all relevant informasjon om deltakerne i de ulike

tiltakene, kan vi ikke uten videre sammenligne effekten av alle tiltakene. Det vi kan si er at estimatene i den andre kolonnen gir et *mer* riktig bilde av forskjellene mellom tiltakene enn det de faktiske prosentandelene viser i første kolonne.

Dette betyr at vi ikke kan sammenligne AMB fase 2 med et hvilket som helst annet tiltak. Det er for eksempel urimelig å sammenligne AMB fase 2 med AMB fase 1. Det er sannsynligvis også lite fruktbart å sammenligne AMB fase 2 med den gruppen av tiltak som innbefatter Arbeid med bistand (AB), Arbeidstreningssgrupper (ATG), Arbeidsforberedende trening (AFT), Integreringstilskudd (IT) og SPA. Til tross for at vi kontrollerer for en del bakgrunnsvariabler, er det rimelig å anta at det her finnes seleksjonsmekanismer som vi ikke fanger opp i våre data.

Derimot kan det være mer relevant å sammenligne AMB fase 2 med kvalifiseringstiltak, hospitering og offentlige sysselsettingstiltak. Sammenlignet med disse tiltakene, ser vi at AMB fase 2 har dårligere resultater enn både kvalifiseringstiltak og offentlig sysselsettingstiltak, men bedre resultater enn hospiteringstiltaket. Forskjellene her er imidlertid forholdsvis små.

3.2.2 Er AMB i Telemark like effektivt tiltak som i resten av landet?

Det andre spørsmålet vi ønsket å få svar på, er om AMBene i Telemark skiller seg fra AMBene i andre deler av landet. I tabell 3.6 har vi presentert andeler som har vært i et jobbforhold for henholdsvis Telemark og resten av landet.

Tabell 3.6 Andel som har kommet i jobb i Telemark og resten av landet, fordelt på type tiltak. Prosentandeler.

	Telemark	Resten av landet
Formidling	57,3	67,9
Fase 1 (bare fase 1)	25,2	24,4
Fase 2	57,8	50,0
Off.syss	56,0	57,6
BIA	63,2	76,4
ATG,AFT,AB,IT,SPA	30,7	27,1
Hospit	54,4	52,0
Kvalifisering	62,1	61,5
SPA-kvalifisering	34,2	38,8
Andre	53,1	61,4
Totalt	53,1	53,1

Vi ser av tabell 3.6 at det er en større andel av deltakerne i fase 2 fra Telemark som har kommet i jobb, sammenlignet med de som har vært i fase 2 i andre deler

av landet. Imidlertid har vi tidligere sett at rekrutteringen til fase 2 i Telemark er noe annerledes enn rekrutteringen i resten av landet. Bl.a. har vi sett at det rekrutteres yngre personer, færre innvandrere og flere med somatiske lidelser. Her vil for eksempel alder og lidelse trolig ha en viss betydning for jobbsuksessen. Med andre ord kan de relativt gode resultatene for Telemark ha sammenheng med at det er rekruttert personer til fase 2 som i utgangspunktet har bedre forutsetninger på arbeidsmarkedet. Dette har vi testet ut ved hjelp av følgende analysemodell:

$$[Y = D + X + T + D*T]$$

der Y = sysselsettingseffekt
 D = tiltaksdeltakelse
 X = andre bakgrunnsegenskaper (se tabell 7.10 i vedlegg)
 D*T = interaksjonsledd mellom D og T (dvs. om det er en AMB deltaker fra Telemark).

Analysemodellen bekrefter til en viss grad antagelsen over om at forskjellen mellom Telemark og resten av landet delvis skyldes ulik rekruttering. Når vi kontrollerer for andre bakgrunnsvariabler, svekkes nemlig jobbeffekten av å gå i et AMB-tiltak i Telemark. Som vi så av tabellen over, er forskjellen i jobbsannsynligheten mellom Telemark og resten av landet på 7,8 prosentpoeng. Forskjellen er signifikant på 5%-nivå. Når vi kontrollerer for andre bakgrunnsvariabler, finner vi at forskjellen reduseres til 6,1 prosentpoeng (se analysemodell i vedlegg, tabell 7.10), med den følge at signifikansnivået svekkes (10%).

Tabell 3.7 Andeler som har kommet i jobb og estimerte andeler som har kommet i jobb

	Telemark	Hele landet	Differanse
Faktiske andeler som har kommet i jobb	57,8	50,0	7,8
Estimerte Jobbeffekter	61,1	55,5	6,1

3.3 Hvem har best utbytte av AMB-tiltak?

Et sentralt spørsmål i selve beslutningsprosessen om valg av nødvendig og hensiktsmessig tiltak, er hvem som har størst utbytte av å være i en AM-bedrift. Er det slik at noen grupper har bedre jobbsuksess ved å være i en AM-bedrift enn andre grupper? Det at gjennomsnittsalderen i AM-bedrifter er relativt høy, betyr dette at dette tiltaket er spesielt gunstig for de eldste yrkeshemmede? For å bely-

se dette spørsmålet har vi tatt utgangspunkt i noen sentrale kjennetegn ved deltakerne og testet hvorvidt jobbsannsynligheten varierer med disse egenskapene.³ Følgende kjennetegn ved deltakerne er undersøkt:

- alder
- kjønn
- utdanning
- innvandrerbakgrunn
- tidligere tiltaks-, trygde- og ledighetshistorie
- diagnose

Beregningene baserer seg på følgende analysemodell:

$$[Y = D + X + D*X]$$

der Y = sysselsettingseffekt

D = tiltaksdeltakelse

X = andre bakgrunnsegenskaper (se tabell 7.10 i vedlegg)

D*X = interaksjonsledd mellom D og X (dvs. kombinasjonen av å være i AMB og egenskapen X, for eksempel det å ha innvandrerbakgrunn).

Resultatene fra modellberegningen er presentert i vedlegg (tabell 7.11). Her fremgår det at effekten av å være i AMB, sammenlignet med å være i andre tiltak, er signifikant positivt for følgende grupper:

- de yngste under 30 år,
- førstegenerasjonsinnvandrere,
- personer som har vært gjennom medisinsk rehabilitering.

AMB fase 2 synes derimot å være mindre egnet tiltak for:

- de over 30 år,
- personer med lang tiltakshistorie bak seg,
- personer med manglende diagnose.

---

³ Denne analysen baserer seg på noen teoretiske antagelser om komparative fortrinn. En diskusjon av dette finnes i rapporten "Utdanning til Arbeid" (Bergsgard og Løyland 2004).

Tabell 3.8 Sammenhengen mellom gruppevisse effekter av AMB fase 2 og rekrutteringen til AMB i Telemark og i resten av landet.

	Jobbeffekter av å delta i AMB sammenlignet med andre tiltak for YH	Rekruttering til AMB-Telemark	Rekruttering til AMB i resten av landet	Rekruttering til andre tiltak for YH
Yngre (under 30 år), %	+	31	19	20
Førstegenerasjonsinnv., %	+	10	17	7
Medisinsk rehabilitering, uker i gjennomsnitt	+	1,8	3,2	4,9
Eldre (over 50 år), %	-	16	24	21
Mangler diagnose, %	-	2	22	11
Historie m/attføringstiltak, uker i gjennomsnitt	-	15,4	15,2	10,0

I hvilken grad er AMB tilbøyelig til å rekruttere de brukerne som har best utbytte av å være i AMBene? I tabell 3.8 har vi forsøkt å vise forholdet mellom den relative effekten av AMB-tiltaket for de aktuelle gruppene og rekrutteringen av disse gruppene til henholdsvis AMB-tiltak i Telemark, til AMB-tiltak i resten av landet og til andre tiltak for yrkeshemmede (hele landet).

Som nevnt over, finner vi her at yngre har et relativt godt utbytte av å være i AMB fase 2. På landsbasis er det imidlertid ingen vesentlig forskjell i rekrutteringen av denne gruppen mellom AMB fase 2 og andre tiltak for yrkeshemmede. AMBene i Telemark skiller seg her ut ved at de rekrutterer en forholdsvis stor andel yngre yrkeshemmede. Den positive effekten yrkeshemmede under 30 år har av å være i AMB fase 2, kan forklares ved at disse er mer tilbøyelige til å ta fagbrev enn de eldre.

Videre fant vi også at førstegenerasjonsinnvandrere har et godt utbytte av å være i AMB (relativt sett stor jobbeffekt). Sammenlignet med andre tiltak, finner vi her at AMBene på landsbasis rekrutterer en forholdsvis stor gruppe førstegenerasjonsinnvandrere. Men i Telemark finner vi at denne andelen er forholdsvis liten. Med andre ord kan vi si at man i Telemark kunne utnyttet AMB-tiltaket mer effektivt ved å rekruttere en større andel førstegenerasjonsinnvandrere. En forklaring på denne effekten kan være kombinasjonen av språkopplæring og ar-

beidstrening som har vist seg å være et effektivt virkemiddel for denne gruppen (Østberg og Djuve 2002).

Vi finner også den samme tendensen i forhold til brukere som har lang tid bak seg med medisinsk rehabilitering. Denne gruppen synes å ha godt utbytte av å være i et AMB-tiltak, men har i liten grad blitt rekruttert til AMBene i Telemark. Vi finner også at denne gruppen heller ikke rekrutteres i like stor grad til AMBene sammenlignet med rekrutteringen til andre tiltak. Det er imidlertid vanskeligere å finne noen rimelig forklaring på at denne gruppen har relativt sett bedre jobbsuksess i AMB sammenlignet med andre tiltak.

Siden den samlede effekten av AMB fase 2 er gitt, og de under 30 år har relativt godt utbytte av å være i dette tiltaket, betyr det samtidig at de over 30 år har hatt relativt dårlig utbytte av å være i AMB fase 2. Spesielt finner vi at de eldste over 50 år (som også har minst utbytte av AMB-tiltaket) i liten grad rekrutteres i Telemark. Derimot ser vi at det rekrutteres en relativt stor andel eldre til AMBene i resten av landet (sammenlignet med andre tiltak).

Vi var over også inne på at de med lang tiltakshistorie ikke har spesielt godt utbytte av å være i AMB. Her finner vi imidlertid ingen forskjell i rekrutteringen mellom AMBene i Telemark og i resten av landet. Derimot ser vi at denne gruppen i mindre grad rekrutteres til andre tiltak. Resultatene her kan tyde på at det nettopp er andre tiltak enn AMB som egner seg best for de som har lang tiltakshistorie bak seg. På den annen side kan vi her stå overfor et seleksjonsproblem i betydningen av at AMBene benyttes som en siste utvei når man ikke har lykket med andre tiltak.

Til slutt fant vi også at de som manglet diagnose, har relativt sett dårlig utbytte av et AMB-tiltak. Vi finner også at det er en liten andel som mangler diagnose i Telemark. Dette trenger imidlertid ikke være egenskaper ved de som rekrutteres til AMB, men kan like godt være et resultat av ulik praksis med diagnostisering i ulike deler av landet.

3.4 Oppsummering

I dette kapitlet har vi stilt oss følgende tre spørsmål:

- Hvem rekrutteres til AMB fase 2?
- Hvilken effekt har AMB fase 2?
- Hvem har best utbytte av å være i AMB fase 2?

Når vi sammenligner deltakerne i AMB fase 2 med andre yrkeshemmede, finner vi at de skiller seg ut i forhold til flere faktorer. Det er flere menn, de er noe eldre og de har lavere utdanning enn yrkeshemmede på andre tiltak. Ellers finner vi at det på landsbasis er en relativt stor andel førstegenerasjonsinnvandrere i AMB fase 2.

Når det gjelder AMB-deltakerne i Telemark, skiller de seg fra AMB-deltakere i resten av landet på følgende punkter: De er yngre, og det er færre førstegenerasjonsinnvandrere. Samtidig er det i Telemark en større andel AMB-deltakere med somatiske lidelser og misbruksproblemer. Det er også færre i Telemark som mangler diagnose, men dette kan like godt skyldes ulik praksis med registrering av diagnoser som at det sier noe om rekrutteringen til AMB i Telemark.

Jobbeffektene av AMB fase 2 skilte seg ikke vesentlig fra sammenlignbare tiltak som utdanning, hospitering og offentlig sysselsettingstiltak. Det er likevel slik at AMB fase 2 kommer noe dårligere ut enn både utdanningstiltak og offentlig sysselsettingstiltak, men noe bedre ut enn hospiteringstiltak.

I utgangspunktet fant vi også at AMBene i Telemark har noe bedre jobberesultater enn AMBene i resten av landet (forskjell på 7.8%). Når vi kontrollerer for forskjeller i rekruttering, reduseres imidlertid den effekten, og forskjellen blir knapt nok signifikant. Dette viser at de som har blitt rekruttert til AMBene i Telemark, i utgangspunktet har noe bedre forutsetninger for å få jobb enn de som rekrutteres i andre deler av landet.

I forhold til spørsmålet om hvem som har størst utbytte av å være i et AMB-tiltak, fant vi at tre grupper skilte seg ut i positiv retning. Det var de yngste (under 30 år), førstegenerasjonsinnvandrere og brukere med forholdsvis lang tid med medisinsk rehabilitering bak seg. På den annen side fant vi at de med lang tiltakshistorie bak seg hadde relativt sett dårligere jobbeffekt av å være i AMB.

En effektiv utnyttelse av tiltakene dreier seg om å ”allokere” riktige personer til mest mulig hensiktsmessige tiltak. Vi har derfor også sett på sammenhengen mellom hvilke grupper som relativt sett har best utbytte av å delta i AMB og hvem som faktisk rekrutteres hit. Siden de yngste, førstegenerasjonsinnvandrere og de med medisinsk rehabilitering bak seg, har relativt gode jobsannsynligheter av å være i AMB, skulle vi også forventet at spesielt disse gruppene ble rekruttert hit. Dette er bare delvis tilfelle. Når det gjelder de med medisinsk rehabilitering bak seg, finner vi at disse i større grad rekrutteres til andre tiltak. I forhold til de yngste er det ikke flere av disse i AMB enn i andre tiltak. Derimot finner vi at det er en klart større rekruttering av førstegenerasjonsinnvandrere til AMB enn til andre tiltak.

Dette mønsteret avviker imidlertid fra rekrutteringsmønsteret i Telemark. Her finner vi at AMBene rekrutterer en relativt stor gruppe av de yngste. Men i motsetning til AMBene i resten av landet, rekrutteres en relativt liten andel førstege-nerasjonsinnvandrere til AMBene i Telemark. Ellers finner vi at AMBene i Telemark i mindre grad enn AMBene i resten av landet rekrutterer personer med medisinsk rehabilitering bak seg.

Disse resultatene må imidlertid ses i lys av det tilbudet AMB-ene hadde på det tidspunktet deltakerne arbeidet der. Resultatene sier nødvendigvis ikke noe om hvordan tilbudet er i dag. For eksempel kan det tenkes at AMBene har endret sin profil, metoder og verktøy og derigjennom tilpasset opplegget til nye grupper.

Et annet forhold er at vi i liten grad har berørt spørsmålet om hvorfor de nevnte gruppene har spesielt godt utbytte av AMBene. For å kunne trekke endelige konklusjoner som kan danne grunnlag for beslutninger omkring eventuelle justeringer i rekrutteringen til AMBene, må en analyse som dette suppleres med andre mer kvalitative undersøkelser. En ting er å avdekke hvilke grupper som har best utbytte av å være i AMB, noe annet er å forstå hvorfor de effektene som vi finner, oppstår. Dette er imidlertid spørsmål som bedre kan belyses ved hjelp av en mer kvalitativ og sammenlignende metode.

4 AMB DELTAKERE I PERIODEN 1999 TIL 2004

Denne delen av undersøkelsen baserer seg på registerdata som omfatter alle deltakere i AMB for perioden 1999 til september 2004. Datagrunnlaget er imidlertid ikke så omfattende som i forrige kapittel siden det kun omfatter deltakere i AMB-tiltak. Dette begrenser mulighetene for å sammenligne AMBene med andre tiltak slik som i forrige kapittel. Intensjonen her er imidlertid først og fremst å sammenligne jobbeffekter mellom deltakere ved AMB i Telemark og deltakere i AMB for resten av landet. I tillegg til å skille mellom AMB i Telemark og i resten av landet, har vi også splittet opp materialet i Telemark i forhold til de enkelte arbeidskontordistriktene. For å måle jobbeffekter har vi her benyttet Aetats sluttmeldekort.

4.1 Hvor mange er kommet i jobb?

I dette avsnittet har vi presentert noen enkle frekvenstabeller over andeler som har kommet i jobb i Telemark og i resten av landet. Med tanke på å få frem en eventuell utvikling over tid har vi her skilt mellom tre årsintervaller. Først presenteres andelen som enten har kommet i heltids- eller deltidsjobb og dernest bare de som har fått jobb på heltid.

Tabell 4.1 Andel som har kommet i jobb (hel- eller deltid) etter AMB fase 2, fordelt på sluttår og fylke (Telemark og resten av landet), prosentandeler.

		Siste år med AMB2 kodet i fire grupper			Total
		1999-2000	2000-2002	2003-2004	
Resten av landet	Ikke i jobb	50	55	59	55
	I jobb	50	45	41	45
	Total	100	100	100	100
Telemark	Ikke i jobb	49	50	54	51
	I jobb	51	50	46	49
	Total	100	100	100	100

Tabell 4.1 viser hvor stor andel av deltakerne i AMB som har vært i enten heltids- eller deltidsarbeid i perioden. Vi ser her at det i Telemark er en noe større andel som har kommet i jobb, sammenlignet med landet for øvrig. Videre ser vi at andelen har en tendens til å synke for hvert årsintervall, noe som mest sannsynlig har sammenheng med den økende ledigheten i løpet av perioden. Nedgangen er imidlertid mindre for Telemark enn for resten av landet.

Tabell 4.2 Andel som har kommet i jobb (heltid) etter AMB fase 2, fordelt på sluttår og fylke (Telemark og resten av landet), prosentandeler.

		Siste år med AMB2 kodet i fire grupper			Total
		1999-2000	2000-2002	2003-2004	
Resten av landet	Ikke i jobb	63	64	67	64
	I jobb	37	36	33	36
	Total	100	100	100	100
Telemark	Ikke i jobb	63	66	57	62
	I jobb	38	34	43	38
	Total	100	100	100	100

I tabell 4.2 har vi kun benyttet heltidsarbeid som suksesskriterium. Også her finner vi at det er en noe større andel som har kommet i jobb i Telemark sammenlignet med resten av landet. Forskjellene er imidlertid svært små. Tabellen viser også at Telemark kommer spesielt godt ut i den siste perioden. Dette kan imidlertid være et resultat av tilfeldigheter siden vi her baserer oss på sluttmeldekort og ikke registerdata som i forrige kapittel.

4.2 Andeler i jobb fordelt på arbeidskontordistrikt

Under har vi presentert resultatene for hvert enkelt arbeidskontordistrikt. For å unngå å operere med så få enheter i hvert distrikt, har vi valgt å presentere resultatene samlet for hele perioden.

Tabell 4.3 Andel i jobb fordelt på arbeidskontordistrikt i Telemark og resten av landet (hel- eller deltidsarbeid), prosentandeler.

	Arbeidskontordistrikt i Telemark					Total
	Resten av landet	Aetat Grenland (inkl Kragerø)	Aetat Notodden	Aetat Bø	Aetat Dalen	
Ikke i jobb	55	42	59	69	40	54
I jobb	45	58	41	31	60	46
Total	100	100	100	100	100	100

I tabell 4.3 ser vi at det samlet sett er 46% av deltakerne i AMB som har kommet i hel- eller deltidsjobb, etter at attføringen er avsluttet. Denne andelen varierer forholdsvis mye mellom de ulike arbeidskontordistriktene. Deltakere fra Aetat Grenland og Aetat Dalen utmerker seg i positiv retning. Fra disse to distriktene har faktisk opp under 60% vært i et arbeidsforhold etter oppholdet på AMBene. De som kommer dårligst ut, er deltakere som er tilknyttet Aetat Bø.

Tabell 4.4 Andel i heltidsjobb fordelt på arbeidskontordistrikt i Telemark og resten av landet (heltidsarbeid), prosentandeler.

	Arbeidskontordistrikt i Telemark					Total
	Resten av landet	Aetat Grenland (inkl Kragerø)	Aetat Notodden	Aetat Bø	Aetat Dalen	
Ikke i jobb	64	62	67	85	41	64
I jobb	36	38	33	15	59	36
Total	100	100	100	100	100	100

Tabell 4.4 viser andelen av deltakerne i AMB som har kommet i heltidsjobb. For landet som helhet ser vi at det er 36% som har fått heltidsjobb. Men også her er det forholdsvis store variasjoner mellom de ulike arbeidskontordistriktene i Telemark. På den ene siden finner vi deltakerne med tilknytning til Aetat Dalen hvor hele 58% har oppgitt at de har hatt en fulltidsjobb. Det andre ytterpunktet her er deltakere fra Aetat Bø hvor det bare er 15% som oppgir at de har fått heltidsarbeid. De store forskjellene kan imidlertid være et resultat av at vi opererer med forholdsvis små utvalg, og at tilfeldigheter derfor kan påvirke resultatene.

I tillegg til at det kan være tilfeldigheter som påvirker resultatene når vi bryter ned materialet til arbeidskontordistrikt, vil vi anta at følgende tre forhold har betydning for variasjonene mellom Telemark og resten av landet og mellom de enkelte arbeidskontordistriktene:

- konjunkturer på arbeidsmarkedet
- rekruttering til AMB
- tiltakseffekter eller addisjonaliteten (hvor god man er i forhold til tiltaket)

Som vi så i tabell 4.1 og 4.2, er det åpenbart at utviklingen på arbeidsmarkedet påvirker sysselsettingsfrekvensen til deltakerne i AMB. I denne sammenhengen er vi imidlertid mer opptatt av de to siste forklaringsfaktorene. Som i forrige kapittel er vi her ute etter å identifisere trekk ved rekrutteringen som har betydning for deltakernes jobbsuksess. Med addisjonalitet tenker vi på kvalifikasjoner og erfaringer deltakerne har tilegnet seg ved AMB. Dette måles på to måter, enten i form av en effektevaluering eller med utgangspunkt i deltakernes egne oppfatninger av hvilken betydning AMBene har hatt.

4.3 Rekruttering

I dette avsnittet har vi sett på kjennetegn ved deltakerne i AMBene for hvert enkelt arbeidskontordistrikt i Telemark sammenlignet med resten av landet. Dette sier noe om hvem som rekrutteres til AMB og om hvilke forutsetninger deltakerne har på arbeidsmarkedet.

Tabell 4.5 Kjennetegn ved deltakerne i AMB i Telemark sammenlignet med AMB-deltakere i landet for øvrig, prosentandeler.

	Arbeidskontordistrikt i Telemark					Total
	Resten av landet	Aetat Grenland	Aetat Notodden	Aetat Bø	Aetat Dalen	
Kjønn: menn	65	65	62	56	62	65
Alder:						
Opp til 25 år	6	4	10	10	7	6
26-35 år	25	33	28	34	22	26
36-45 år	27	36	31	20	21	28
46-55 år	26	19	19	22	31	25
56 og over	16	9	12	14	19	15
Utdanning:						
Ukjent	25	10	19	30	19	24
Grunnskole	20	20	16	14	10	20
Videregående	51	61	56	54	66	52
Høyskole	4	9	9	2	6	4
Innvandrerbakgrunn: utenfor OECD	15	9	20	4	6	15
Diagnose:						
Muskel og skjelett	21	19	19	20	10	21
Andre somatiske	10	9	9	10	9	10
Psykiske lidelser/rus	16	17	16	10	14	16
Sosial yrkeshemming	13	29	17	16	44	14
Ukjent	40	26	39	44	22	40
Registrert ledig før AMB-tiltak:						
Opp til 1 år	16	10	20	16	21	16
Fra 1 til 2 år	31	35	39	32	31	31
Over 2 år	53	55	41	52	48	53

I tabell 4.5 finner vi følgende særtrekk ved rekrutteringen av AMB-deltakere fra ulike arbeidskontordistrikt i Telemark:

- I Telemark rekrutteres det noe færre menn enn i resten av landet.
- Dette kan spesielt knyttes til rekrutteringen ved Aetat Bø og i noen grad Aetat Notodden og Aetat Dalen.
- I Grenland er andelen menn det samme som for landet for øvrig.
- I Telemark er AMB-deltakerne en anelse yngre enn i resten av landet.
- Aldersfordelingen varierer mellom arbeidskontorene i fylket med ytterpunktene ved Aetat Notodden/Bø på den ene siden (yngre deltakere) og Aetat Dalen på den andre (eldre deltakere).
- I Telemark er det relativt mange med utdanning, enten videregående skole eller høyskole.

- Spesielt fra Aetat Dalen og Aetat Grenland er det rekruttert mange med videregående skole.
- Aetat Grenland og Aetat Notodden har en relativt høy andel med høyskoleutdanning.⁴
- AMBene i Telemark har færre med innvandrerbakgrunn (utenfor OECD) enn i resten av landet.
- Rekrutteringen av deltakere med innvandrerbakgrunn varierer forholdsvis mye mellom arbeidskontordistriktene. Notodden har en noe større andel enn resten av landet, mens alle de andre arbeidskontordistriktene har færre med innvandrerbakgrunn (spesielt Aetat Bø og Aetat Dalen).
- I Telemark er det samlet sett klart flere med diagnosen sosial yrkeshemming enn i resten av landet.
- Dette skyldes først og fremst en overrepresentasjon av denne gruppen ved Aetat Grenland og spesielt Aetat Dalen.
- AMB-deltakerne i Telemark har samlet sett vært kortere registrert som yrkeshemmet/ordinær ledig enn deltakerne i resten av landet.
- Det er spesielt ved Aetat Notodden og Aetat Dalen at deltakerne har kortere tid med ledighet bak seg.

4.4 Hvilke forhold har betydning for jobbsuksessen?

I forrige avsnitt så vi på hvordan rekrutteringen varierte mellom Telemark og resten av landet samt mellom de ulike arbeidskontordistriktene i Telemark. Hvorvidt rekrutteringen av deltakere til AMB i Telemark har betydning for resultatene man oppnår, avhenger av i hvilken grad kjennetegnene ved deltakerne har en direkte betydning for jobbsuksessen. Beregninger ved hjelp av en logistisk regresjonsmodell viser følgende grupper har positiv eller negativ jobbsannsynlighet (se tabell 7.12 i vedlegg):

- Menn har større jobbsannsynlighet enn kvinner
- De i aldersgruppen 26-45 år har størst jobbsannsynlighet og de over 56 år minst.
- De med videregående og høyere utdanning har høyere jobbsannsynlighet sammenlignet med de med grunnskole og ukjent utdanning.
- Sammenlignet med de uten (ukjent) diagnose har de med psykiske lidelser klart lavere jobbsannsynlighet og de med sosial yrkeshemming svakt høyere

---

⁴ Aetat Grenland skiller seg her fra resten av landet ved at det er en forholdsvis liten andel som mangler informasjon om utdanning. Årsaken til at Aetat Grenland skiller seg ut, kan dermed skyldes ulik praksis med å registrere brukernes utdanning.

jobbsannsynlighet (når det gjelder fulltidsjobb er jobbsannsynligheten også lavere for de med muskel og skjelettlidelser og de med andre somatiske lidelser enn de med ukjent diagnose).

- Jobbsuksessen stiger med økende varighet i AMB, men denne tendensen avtar etter omtrent 3 år (se figur 7.1 i vedlegg). Dette kan imidlertid være uttrykk for en form for seleksjon i betydning av at de som faller fra, i utgangspunktet har dårlige forutsetninger for å mestre tiltaket og dermed også for å jobb.
- Desto lengre ledighetshistorie, desto lavere er jobbsannsynligheten.

Sammenlignet med resten av landet så vi at det i Telemark var rekruttert noe færre menn (1). Dette gjaldt først og fremst ved Aetat Bø, men i noen grad også ved Aetat Notodden og Aetat Dalen. Det var også en større andel med utdanning over grunnskole i Telemark (2), noe som først og fremst gjaldt Aetat Dalen og Grenland. Videre var det en større andel med sosial yrkeshemming i Telemark (3), spesielt ved Aetat Grenland og Aetat Dalen. Til slutt fant vi også at deltakerne i AMB hadde kortere tid på andre tiltak i Telemark sammenlignet med resten av landet (4). Dette fant vi først og fremst ved Aetat Notodden og Dalen. Vi så også at alderssammensetningen i Telemark ikke skilte seg vesentlig fra resten av landet (5), men at den varierte en god del mellom arbeidskontordistriktene. Her fant vi at aldersgruppen 26-45 år var overrepresentert ved Aetat Grenland, at Notodden hadde færre eldre over 46 år, mens samme aldersgruppe var overrepresentert ved Aetat Dalen.

Dette viser at man i Telemark har en tilbøyelighet til å rekruttere grupper til AMBene som i utgangspunktet har større jobbsannsynlighet enn de som rekrutteres til AMBene i landet for øvrig. Både i forhold til kjønn, utdanning, diagnose og tidligere ledighetshistorie, ser vi at det er en positiv seleksjon til AMB i Telemark sammenlignet med resten av landet. Når vi kontrollerer for disse forskjellene, blir forskjellen i jobbsannsynlighet mellom Telemark og resten av landet omtrent lik null. Vi kan derfor ikke konkludere med AMB-bedriftene i denne perioden kommer bedre ut i Telemark enn i resten av landet (se tabell 7.12 i vedlegg).

Tabell 4.6 Estimering av sysselsettingseffekter i Telemark sammenlignet med resten av landet. Logistisk regresjon, estimerte koeffisienter og predikert endring i oddsen (i parentes).⁵

	Hel- eller deltid		Heltidsarbeid	
	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2
Aetat Grenland	,493** (1,64)	,372* (1,45)	,117 (1,12)	,011 (1,01)
Aetat Notodden	-,167 (,85)	-,382* (,68)	-,130 (,88)	-,345 (,71)
Aetat Bø	-,614 (,54)	-,716* (,49)	-1,138* (,32)	-1,113* (,33)
Aetat Dalen	,577** (1,78)	,406 (1,50)	,948*** (2,58)	,813*** (2,26)
Kjønn: mann		,235*** (1,27)		,720*** (2,05)
Alder 26-35 år		,390** (1,48)		,326** (1,39)
Alder 36-45 år		,363** (1,44)		,227 (1,26)
Alder 46-55 år		,088 (1,09)		-,015 (,99)
Alder 56 år og mer		-,458*** (,63)		-,781*** (,46)
Utdanning: grunnskole		-,130 (,88)		-,105 (,90)
Utdanning: videregående		,320*** (1,38)		,192* (1,21)
Utdanning: høyskole		,504*** (1,66)		,325* (1,38)
Innvandrerbakgrunn (utenfor OECD)		,016 (1,02)		,049 (1,05)
Diagnose: muskel og skjelettlidelser		-,145 (,87)		-,302*** (,74)
Diagnose: andre somatiske lidelser		-,192 (,83)		-,429*** (,65)
Diagnose: psykiske lidelser/rus		-,478*** (,62)		-,668*** (,51)
Diagnose: Sosial yrkeshemming		,144 (1,16)		,187* (1,21)
Antall år i AMB		,433*** (1,54)		,428*** (1,53)
Antall år i AMB (eksp)		-,065*** (,94)		-,047** (,95)
Antall brudd fra AMB over 60 dager		-,101* (,90)		-,090 (,91)
Registrert i Aetat, varighet		-,114*** (,89)		-,073** (,93)
Constant	-,185	-,684	-,597	-1,288

Resultatene varierer derimot fra arbeidskontordistrikt til arbeidskontordistrikt. Dersom vi benytter både heltids- og deltidsjobb som suksessfaktor, ser vi av tabell 4.6 (på samme måte som i tabell 4.3 og 4.4) at Aetat Grenland og Aetat Dalen har signifikant bedre resultater enn landet for øvrig (modell 1). Dersom vi

⁵ Exp(B) angir den predikerte endringen i oddsen (jobsannsynligheten) for en enhets endring i den uavhengige variabelen. Når Exp(B) er mindre enn 1, tilsier dette at en økning i den uavhengige variabelen (eventuelt tilstedeværelse av egenskapen) korresponderer med en redusert sannsynlighet for å komme i jobb. Når Exp(B) er større enn 1, vil en økning i den uavhengige variabelen øke jobsannsynligheten tilsvarende. Størrelsen på Exp (B) angir forholdstallet mellom de i jobb og de uten jobb (andel med jobb/andel uten jobb).

kun betrakter heltidsarbeid som suksesskriterium, finner vi at Aetat Dalen har signifikant bedre resultater og Aetat Bø signifikant dårligere resultater enn landet for øvrig (modell 1).

Tar vi hensyn til variasjonene i rekruttering mellom de ulike arbeidskontordistriktene, endrer dette forholdet seg noe. Dersom vi betrakter både hel- og deltidsarbeid som suksessfaktor, finner vi at sysselsettingseffekten svekkes i alle arbeidskontordistriktene sammenlignet med resten av landet. Det betyr at den signifikant positive sysselsettingseffekten vi fant i Aetat Grenland, blir svakere, samtidig som effekten ved Aetat Notodden og Aetat Bø blir signifikant negative (10%-nivå). Videre blir de positive resultatene vi fant ved Aetat Dalen, svekket når vi kontrollerte for bakgrunnsvariablene.

Når vi benytter heltidsarbeid som suksesskriterium, har kontrollmodellen mindre betydning. Vi finner her som opprinnelig at sysselsettingen ved Aetat Bø er signifikant lavere og ved Aetat Dalen signifikant høyere enn i resten av landet. Når det gjelder Aetat Grenland og Aetat Notodden, finner vi at den henholdsvis positive og negative tendensen svekkes i begge tilfeller. Men ingen av disse distriktene viser seg likevel å være signifikant forskjellig fra resten av landet.

Det er med andre ord ingen vesentlig bedre sysselsettingseffekter i Telemark når vi kontrollerer for andre bakgrunnsvariabler. Men som vi har vist, varierer dette mellom arbeidskontordistriktene. Dette kan enten skyldes ulike arbeidsmarkedsforhold eller kvalitative forskjeller ved arbeidsmarkedsbedriftene. Den siste forklaringen skal vi komme tilbake til i neste kapittel.

4.5 Hvor havner man når man ikke kommer i jobb?

Det er forholdsvis mange av brukerne som oppgir at de kommer i jobb. Hva så med de som ikke lykkes? Nedenfor har vi presentert resultatene fra sluttmeddelingen på hvor brukerne havner etter at de har vært i AMB-tiltak.

Tabell 4.7 Status for deltakerne i AMB fase 2 etter at de har avsluttet tiltak. Hele landet. Prosentandeler.

	Siste år med AMB2 kodet i fire grupper			Total
	1999-2000	2001-2002	2003-2004	
Heltidsarbeid > 30 t	36,6	35,8	32,1	35,0
Deltidsarbeid < 30 t	12,6	9,5	7,5	9,8
Skole/utd/kurs	2,0	1,9	3,5	2,4
Omsorgsarbeid/fødselsperm	1,4	1,8	3,5	2,2
Sykemelding/rehabilitering	21,6	28,5	32,9	27,8
Uføre/alderspensjon	12,3	10,9	6,5	10,1
Militære/siviltjeneste	0,1	0,4	0,5	0,3
Arbeidsledig	9,0	7,3	9,9	8,6
Ønsker ikke arbeid nå	4,3	3,7	3,8	3,9
Total	100	100	100,0	100,0

På samme måte som vist tidligere, ser vi en nedgang i andelen som går over i jobb. Dette har som nevnt tidligere, mest sannsynlig sammenheng med den økende ledigheten i perioden. Det kan se ut som at et strammere arbeidsmarkedet først og fremst bidrar til at flere går over på sykemelding/rehabilitering. Videre ser vi at det også er en liten økning i omsorgsarbeid/fødselspermisjon, noe som bl.a. kan ha sammenheng med kontantstøtten. Vi ser også at det er færre som går over til uførepensjon, noe som sannsynligvis skyldes innstramninger for godkjenning av uførepensjon. For Telemark sin del er det imidlertid ingen vesentlige forskjeller fra resten av landet, bortsett fra at det er en mindre andel som havner på uføre/alderspensjon.

4.6 Oppsummering

Formålet med dette kapitlet har vært å studere jobbsuksessen til de som deltok i AMB fase 2 i perioden 1999-2004. Spesielt har vi vært opptatt av om AMB-tiltakene i Telemark skiller seg fra AMB-tiltakene i resten av landet.

Resultatene i dette kapitlet er ikke direkte sammenlignbare med resultatene fra forrige kapittel. Dette fordi vi i dette kapitlet har målt resultater basert på Aetats sluttmeldekort, mens vi i forrige kapittel baserte oss på registerdata (A/A-registeret). Til tross for at vi har ulike datakilder for de to periodene, er det likevel mulig å sammenligne den relative forskjellen mellom Telemark og resten av landet.

I perioden 1996 til 1999 fant vi at AMBene i Telemark hadde noe bedre resultater enn resten av landet. Når vi kontrollerte for forskjeller i rekrutteringen til AMBene, ble forskjellene imidlertid svekket. Resultatet i Telemark var med and-

re ord bare svakt signifikant bedre enn resultatet for resten av landet. Dette tyder også på at man i Telemark rekrutterer yrkeshemmede til AMB som i utgangspunktet har noe bedre jobbsannsynlighet.

I perioden 1999 til 2004 finner vi også en svak tendens til at resultatene i Telemark er bedre enn for resten av landet. Forskjellene her er imidlertid ikke signifikante. På samme måte som i perioden 1996-1999 finner vi også at den svake positive tendensen i Telemark svekkes når vi kontrollerer for forskjeller i rekruttering til AMB i Telemark og resten av landet.

Telemark kommer med andre ord ikke vesentlig bedre ut enn resten av landet når vi betrakter hele perioden fra 1999 til 2004 samlet. Når vi splitter opp perioden 1999-2004 i mindre tidsintervaller, ser vi imidlertid en tendens til at Telemark har en noe mer positiv utvikling enn resten av landet.

Vi har også skilt mellom ulike arbeidskontordistrikt i Telemark. Her viser det seg å være forholdsvis store forskjeller i jobbsuksess. Når vi benytter både heltids- og deltidsjobb som suksesskriterium, finner vi at Aetat Grenland og Aetat Dalen har bedre jobbsuksess enn de to øvrige arbeidskontordistriktene. Resultatene er imidlertid bare svakt signifikante. I forhold til heltidsarbeid er det imidlertid bare Aetat Dalen som kommer signifikant bedre ut enn resten av landet.

Til slutt i kapitlet viste vi også hva slags annen status enn jobb deltakerne fra AMB går over til etter avsluttet tiltak. Foruten overgangen til jobb, finner vi at en relativt stor andel går over til sykemelding eller rehabilitering og en noe mindre andel til henholdsvis ordinær ledighet og uføretrygd/alderspensjon. I kjølvannet av at jobbsuksessen reduseres i perioden 1999-2004 for landet som helhet, fant vi også en tendens til økning i andelen med overganger til sykemelding/rehabilitering, mens det var færre som hadde overganger til uføre/alderspensjon.

5 KVALITETEN PÅ TILTAKENE

Dette kapitlet baserer seg på en brukerundersøkelse gjennomført overfor AMB-deltakere i Telemark for perioden 1999 til 2004. Undersøkelsen ble gjennomført i løpet av januar 2005 og omfattet 537 tidligere deltakere i AMB. Det var imidlertid bare 183 som svarte, og det utgjør en respons på bare 34%. Kapitlet er delt inn i 4 avsnitt. I det første avsnittet presenteres resultater fra et spørrebatteri som omfavner ulike aspekter ved arbeidsmarkedsbedriftene. I det andre avsnittet ser vi spesielt på introduksjonsrutinene. I det tredje avsnittet stiller vi spørsmål ved opplæringen, arbeidstreeningen, arbeidsledelsen og den attføringsfaglige bistanden. Det fjerde avsnittet tar for seg spørsmålet om deltakerne i løpet av eller etter oppholdet i AMBene har fått bistand til å finne jobb, enten fra arbeidsmarkedsbedriften eller Aetat.

5.1 Brukernes fornøydhhet med ulike aspekter ved tjenestene

Det var i alt 63% som svarte at de samlet sett var meget eller ganske fornøyd med arbeidsoppholdet ved AMBene og kun 18% som oppga at de var ganske eller meget misfornøyd. Med andre ord er de fleste deltakerne gjennomgående godt fornøyd.

I tillegg til det generelle spørsmålet, stilte vi også en rekke spørsmål om ulike aspekter ved virksomheten og oppholdet ved AMBene.

5.1 Tilfredshhet med ulike aspekter ved arbeidsoppholdet i AMB

	Helt enig	Delvis enig	Verken eller	Delvis uenig	Helt uenig	Total
Jeg ble tatt imot på en god måte av ledelsen ved arbeidsmarkedsbedriften	60	22	12	3	3	100
Det var et godt sosialt miljø ved bedriften	49	31	7	7	6	100
Arbeidet ved bedriften samsvarte godt med mitt behov og mine ønsker	34	19	20	10	17	100
Jeg var fornøyd med det tilbudet bedriften hadde av kurs og andre muligheter for kvalifisering	29	21	17	13	21	100
Opplæringen som jeg fikk, var relevant i forhold til hva som etterspørres i arbeidsmarkedet	28	19	24	13	16	100
Arbeidspraksisen ved bedriften var relevant i forhold til det som etterspørres i arbeidsmarkedet	25	25	19	10	21	100

Jeg har fått god oppfølging av Aetat etter at jeg sluttet ved arbeidsmarkedsbedriften	18	11	25	14	31	100
Jeg fikk god oppfølging av Aetat i løpet av tiden i arbeidsmarkedsbedriften	15	12	16	22	35	100
Jeg fikk god hjelp av arbeidsmarkedsbedriften til å skaffe meg en ordinær jobb	18	7	20	11	44	100

Som det fremgår av tabell 5.1, er brukerne mest fornøyd med den mottakelsen de har fått og med arbeidsmiljøet. I alt var det 82% som svarte at de var helt eller delvis enig i at de ble tatt godt imot ved AMBene. Videre var det 80% som var helt eller delvis enig i at det var et godt sosialt miljø ved bedriften.

Brukerne er noe mindre fornøyd med arbeidets og opplæringens relevans for den enkelte og i forhold til den kompetanse som etterspørres i arbeidsmarkedet. Bl.a. ser vi at det bare er omtrent halvparten som er helt eller delvis enig i at arbeidet samsvarte godt med deres behov og ønsker samt at opplæringen og arbeidspraksisen var relevant i forhold til det som etterspørres i arbeidsmarkedet. En tilsvarende andel svarer også at de er helt eller delvis enig i at de var fornøyd med tilbudet av kurs og annen kvalifisering.

Deltakerne er åpenbart minst fornøyd med den hjelpen de har fått fra AMBene og oppfølgingen fra Aetat til å finne ordinært arbeid. Her er det bare 25% som var helt eller delvis enig i at de fikk god hjelp av AMBene til å skaffe seg ordinært arbeid. Videre er det 29% som svarer at de var helt eller delvis enig i at de hadde fått en god oppfølging av Aetat etter at de sluttet ved arbeidsmarkedsbedriften.

For å oppsummere kan vi si at brukerne var mest fornøyd med det sosiale ved AMBene, middels fornøyd med opplæringen/arbeidspraksisens relevans og minst fornøyd med oppfølgingen og bistanden de fikk til å finne ordinært arbeid.

5.2 Introduksjonsrutiner

Som vist innledningsvis i rapporten, skal AMBene både gi tilbud om avklaring (fase 1) og tilrettelagt opplæring og arbeidstrening (fase 2), samt mulighet for varig tilrettelagt arbeid (fase 3). I henhold til registerdata har de fleste gjennomgått fase 1 før de kommer inn på fase 2, men det er ikke nødvendigvis noe automatikk i dette. Av registerdataene finner vi at det er mer vanlig for deltakerne i Telemark å gå gjennom fase 1 før fase 2 enn i resten av landet. For Telemark sin del var det i perioden 1999 til 2004 hele 94% av deltakerne i fase 2 som også hadde vært i fase 1. Spesielt gjaldt dette i 2002 og 2003 der så å si samtlige fra

Telemark hadde vært gjennom fase 1 før de gikk over i fase 2. For resten av landet ligger den tilsvarende andelen på 81%. Dette skulle med andre ord tilsi at man i Telemark har et mer gjennomført opplegg med avklaring av deltakerne.

Tabell 5.2 Andel av deltakerne i AMB fase 2 som også har vært gjennom fase 1.

År	Telemark	Resten av landet
2004	94	87
2003	97	83
2002	97	81
2001	89	79
2000	93	78
1999	95	79
Totalt	94	81

Vi stilte også spørsmål i brukerundersøkelsen om deltakerne hadde gjennomgått et introduksjonsprogram under AMB-tiltaket. Dette ble definert som omvisning, informasjonsmøter eller liknende. Dette spørsmålet må derfor betraktes som noe annet og snevrere enn det tilbudet som inngår i AMB fase 1. I alt var det 60% som svarte bekreftende på at de hadde gjennomgått et introduksjonsopplegg. I tillegg var det omtrent 10% som svarte at de ikke visste. Med andre ord betyr det at omtrent 30% mente at de ikke hadde gjennomgått et introduksjonsopplegg. Det var videre 60% som svarte at introduksjonen varte i én dag, og omtrent 30% at det hadde vart i mer enn 4 dager. Til tross for at man i Telemark har et mer gjennomført opplegg med å benytte fase 1 forut for fase 2 enn resten av landet, tyder resultatene fra brukerundersøkelsen på at mange likevel ikke har opplevd å gå gjennom et særlig omfattende introduksjonsopplegg.

Det sentrale i denne undersøkelsen er imidlertid ikke hvor mange deltakere som har oppfattet at de har vært gjennom et spesielt introduksjonsprogram eller ikke. Det sentrale her er heller hvor fornøyd deltakerne har vært med det introduksjonsopplegget bedriftene har. Her svarer omtrent halvparten at de er ganske eller meget fornøyd. På den andre siden er det i underkant av 20% som svarer at de er ganske eller meget misfornøyd.

Tekstboks 5.1 Deltakernes kommentarer til hvorfor de var fornøyd eller misfornøyd med introduksjonsopplegget ved AMBene, sortert etter deres fornøydhet med introduksjonen.

Vurdering	Kommentarer
Meget/ ganske fornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Bra introduksjon ved forkurset. Misfornøyd med manglende info om hvem, hva, hvor i kontordelen.* - Jeg var meget fornøyd med at det ikke var noe introduksjonsopplegg da jeg synes dette er noe forbannet tull!* - Presentasjonen var slik at man raskt fikk et helhetlig inntrykk av bedriften. - De tok godt imot meg. De så hvordan jeg jobba om jeg gjorde det - Da jeg tidligere har vært der, var det mest for å bli introdusert for nye mennesker - Gruppebasert var veldig bra for meg fordi da slapp jeg å føle meg aleine. Da viste jeg iallfall hvem de var som var på samme gruppe - Fikk en rask gjennomgang av regler/rutiner - Fikk oversikt over hvordan alt fungerer osv og ble kjent med folk. - Grei innføring i hva bedriften har å tilby. Men kom tregt i gang med konkrete oppgaver - Jeg likte både ledelse og folk jeg møtte. Var interessert i søm og var storfornøyd. - De forklarte alt bra
Verken eller	<ul style="list-style-type: none"> - Var ikke med på det* - Det var ingen oppfølging. Det var en "gjør det du kan"-mentalitet.* - Kan ikke huske at det var noe sånt der.* - Måtte stort sett klare deg på egenhånd.* - Dårlig koordinering med formann og ledelse. - Var mye syk så da får man ikke helt rette inntrykket. - Alt var helt generelt. - Fordi programmet ikke var relevant i forhold til arbeidsmarkedet. - Fikk bare vite at sånn var det her, og deretter satt til å gjøre forskjellige ting man produserte. - Liten info om produksjon. Liten fordel med fagbrev. Lite om muligheter for å få jobb
Ganske/meget misfornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg fikk ingen mulighet til å praktisere mine sveisekunnskaper.* - Dårlig opplæring, lite oppfølging, aldri ros eller skryt.* - Siden jeg hadde erfaring fra tidligere, var det ikke behov for intro.* - Det var en runde på ca 1 time. Elendig!* - Det var veldig skeptiske folk.* - Jeg etterlyser en slags opplæring/kurs før vi fikk begynne ved dette arbeidsmarkedstiltaket.* - Opplegget var ikke tilpasset den enkeltes behov - ut fra tidligere skolering, arbeid eller erfaring. - Misfornøyd med måten det var lagt opp på. for lite informasjon og innføring. - Ble sett ned på. - Bare jobbing for lite lønn.

I tekstboks 5.1 har vi presentert noen av kommentarene fra spørreskjemaet angående introduksjonsrutinene. Kommentarene er organisert etter hvor fornøyd respondentene var med introduksjonsopplegget. Videre har vi også merket av med stjerne der respondenten har oppgitt at de ikke har deltatt i et introduksjonsopplegg.

De som har vært fornøyd med introduksjonsopplegget kommenterer gjennomgående at de var fornøyd med å få en oversikt over bedriftens virksomhet. Videre fremgår det at de var fornøyd i forhold til det personlige møtet med ledelsen og andre ansatte. En av respondentene viser også til positive erfaringene med den gruppebaserte introduksjonen.

De som svarer at de verken er fornøyd eller misfornøyd, kommenterer bl.a. at de enten ikke hadde deltatt i – eller ikke kunne huske at de hadde deltatt i – et eget introduksjonsprogram. Blant disse finner vi også kommentarer som gir uttrykk for en viss misnøye med introduksjonsprogrammet. Herunder finner vi enkelte som opplevde at introduksjonen innebar en ”klare seg selv” praksis og andre som gir uttrykk for at introduksjonen var for generell eller at informasjonen de fikk var for dårlig.

Den sisten gruppen som var misfornøyd med introduksjonsopplegget, kommenterer først og fremst at informasjonen/opplæringen var mangelfull eller at det ble gitt for lite informasjon/opplæring. Herunder finner vi kommentarer som peker på at introduksjonen var lite relevant. I tillegg ser vi at enkelte her også kommenterer at de personlige relasjonene til de ansatte ved AMBene var dårlige.

Når vi ser på kommentarene til de som svarte at de ikke hadde vært gjennom et introduksjonsopplegg, ser vi at flere likevel henviser til at de har vært innom et eller annet introduksjonsopplegg. Et gjennomgående trekk ved disse kommentarene er at de har vært misfornøyd med introduksjonen. Med andre ord kan det bety at tilbøyeligheten til å svare nei på at de har vært gjennom et introduksjonsopplegg, er et uttrykk for mer generell misnøye med tiltaket. Men samtidig finner vi også de som bekrefter at de av en eller annen grunn ikke deltok på introduksjonsprogrammet eller at de ikke oppfatter å ha deltatt på noe slikt.

5.3 Opplæring, arbeidstrening og attføringsfaglig bistand

I dette avsnittet har vi tatt for oss brukernes erfaringer med opplæringen, arbeidstreningen og den attføringsfaglige bistanden mer inngående. I tabell 5.3 presenterer vi først deltakernes svar på hvor fornøyd de har vært med disse as-

pektene ved AMBene. Nedenfor utdypes hvert enkelt punkt med tilleggskommentarer som respondentene har oppgitt i spørreskjemaet.

Tabell 5.3 AMB-deltakernes erfaringer med opplæring, arbeidstrening og attføringsfaglig bistand. Prosent.

	Ganske/meget fornøyd	Verken eller	Ganske/meget misfornøyd	Totalt
Tilfredshet med opplæringen	46	23	31	100
Tilfredshet med tilrettelegging av praktisk arbeid	57	20	23	100
Tilfredshet med arbeidsledelsen	53	14	33	100
Tilfredshet med arbeidsoppgavenes relevans i forhold til interesser/yrkesønske	56	25	19	100
Attføringsfaglig bistand/oppfølging	39	27	34	100
	Svært/ganske ettertraktet	Litt ettertraktet	Lite ettertraktet	Totalt
Hvor ettertraktet er erfaringen/kompetansen du tilegnet deg ved AMB	28	30	42	100

Opplæring

Det er i underkant av 70% av respondentene som svarte at de fikk en eller annen form for opplæring ved AMB. På samme måte som over, må vi her ta hensyn til at svarene kan gjenspeile brukernes fornøydhet med den opplæringen de har fått, og ikke nødvendigvis om de har fått opplæring eller ikke.

Vi stilte videre spørsmål om hva slags opplæring deltakerne hadde fått. Her svarte 65% at de hadde fått individuell opplæring, 43% svarte at de hadde fått gruppebasert opplæring og 20% svarte at de tok fagbrev.⁶

Vi ba også respondentene oppgi omtrent hvor mye av tiden som gikk med til opplæring. I ettertid vil det naturlig nok være vanskelig å angi dette nøyaktig samtidig som det ikke alltid vil være like enkelt å skille mellom hva som er opplæring og ikke. Likevel viser svarene at mange av respondentene opplevde å få

⁶ Siden vi her opererer med et utvalg og svarprosenten i undersøkelsen var forholdsvis lav, vil disse tallene ikke nødvendigvis være riktig i forhold til de faktiske tallene.

relativt lite opplæring. Nesten halvparten (46%) svarte her at mindre enn 10% av tiden gikk med til opplæring. Videre var det i overkant av 1/3 som svarte at mellom 10% og 50% av tiden gikk med til opplæring og omtrent 1/5 som mente at opplæringen var over 50% av tiden.

Siden det er heftet en del usikkerhet med disse tallene, er det kanskje mer interessant å se hvor fornøyd deltakerne var med den opplæringen de fikk. Det er nesten halvparten som svarer at de er fornøyd og nesten 1/3 som svarer at de er misfornøyd. Her finner vi også en ganske klar sammenheng mellom hvor fornøyd de er med opplæringen og hvor mye opplæring som ble gitt. Dette fremgår også av kommentarene nedenfor.

Tekstboks 5.2 Deltakernes kommentarer til hvorfor de var fornøyd eller misfornøyd med opplæringen ved AMBene, sortert etter deres fornøydhet med opplæringen.

Ganske/ meget fornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg lærte veldig mye. Og jeg lærte det fra begynnelse til slutt. - Jeg klarte fagprøva og det sier vel sitt. - Jeg fikk dekket de behovene jeg ønsket med opplæring, oppfølging, råd og veiledning. Mine ønsker ble fulgt så langt som mulig. - Flinke lærere. - Opplæringen har for meg vært utenom bedriften med kurs, skole, samt med selvstendig arbeid. - All opplæring var individuell. - Pga språket. Det var en god mulighet for å praktisere språket og integrere meg, og bli kjent med arbeidsregler og lover i Norge.
Verken eller	<ul style="list-style-type: none"> - Det var opp til meg selv hva jeg ville lære. Jeg lærte sveis og platearbeid fordi jeg var interessert og dermed spurte alle tilgjengelige personer. Jeg kan derfor ikke svare ordentlig på dette spørsmålet. - Det var jo ingen opplæring. - [Fikk] tilstrekkelig [opplæring] for produksjonen. [Tok] noe selvstudium. Lite individrettet. - Var ganske fornøyd med den praktiske opplæringen, men meget misfornøyd med den teoretiske hjelpen. - Fordi når jeg var kommet dit så var det for å være med på å holde produksjonstallet oppe (tjene penger til bedriften). - Jeg fikk ikke den oppfølgingen jeg ønsket av bedriften og jeg fikk heller aldri beskjed om at jeg kunne klage til Aetat over dette. - Det var lite tid.
Ganske/ meget misfornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Bedriften var kun fokusert på produksjon av egne varer og tjenester. - Fordi du ble satt til å gjøre ting du ikke kunne og etter behov i bedriften. - Lærlinger ble kun brukt som billig arbeidskraft. Elendig oppfølging. - Lite variasjon. For det meste serieproduksjon. - En fikk hjelp første gangen ved en ny maskin, men det var ingen oppfølging

	<p>av dette. Måtte spørre andre som jobbet der eller finne ut av det selv.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dårlig opplæring, lite oppfølging, aldri ros eller skryt. - Ledere gav ikke nok tid til oppfølging. - Fikk ikke noen spesiell opplæring. Gikk rett inn i sentralbordfunksjonen. - Ble lovet, men har ikke mottatt kursing. - Fikk ikke opplæring i noe. - Mangelfull opplæring. Fikk beskjed om å spørre, men spurte vi for mye, fikk vi beskjed om at vi ikke var selvstendige nok. - Ble mye overlatt til meg selv, fikk ikke den hjelpen jeg trengte. - Hadde ikke noe opplæring i det hele tatt.
--	--

De som svarer at de var fornøyd, peker dels på at de har fått dekket sitt opplæringsbehov og dels på at det var en god læringsprosess ved bedriften (flinke lærere, ekstern opplæring og individuell opplæring). Én av informantene er også spesielt fornøyd med muligheten til å kombinere språkopplæring og arbeidspraksis. De som svarer at de verken er fornøyd eller misfornøyd med opplæringen, kommenterer dels at de ble overlatt til seg selv, at det ikke var tid til opplæring og/eller at det var mangler ved den opplæringen som ble gitt. Én av respondentene peker også på at fokus på produksjon gikk ut over tiden til opplæring. Ser vi på de som var misfornøyd med opplæringen, finner vi gjennomgående tre typer kommentarer: at det ikke ble gitt noe opplæring, at opplæringen var mangelfull og at det ble fokusert mer på produksjon enn på opplæring.

Tilrettelegging av det praktiske arbeidet

Som det fremgår over, vil en del av arbeidet i AMBene dreie seg om praktisk arbeidstrening. Vi stilte derfor også spørsmål om hvor fornøyd deltakerne hadde vært med tilretteleggingen av det praktiske arbeidet ved bedriften. Her var det 57% som svarte at de var ganske eller meget fornøyd. På den andre siden var det 23% som svarte at de var ganske eller meget misfornøyd.

Tekstboks 5.3 Deltakernes kommentarer til hvorfor de var fornøyd eller misfornøyd med den praktiske tilretteleggingen av arbeidet ved AMBene, sortert etter deres fornøydhet med tilretteleggingen.

Ganske/ meget fornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg fikk stort sett de oppgavene jeg kunne klare ut fra det nivået jeg stod på til enhver tid. - Kunne tatt litt mer hensyn til dem som slet. Veldig høyt tempo der. - De tok hensyn til problemer og la tilrette for andre ting om det skulle være. De var flinke til å lære bort. - Måtte mase meg til å få oppgaver. Men fikk det etter hvert. - Fikk det jeg trengte av hjelpemidler for å fungere best mulig. - Jeg var i produksjonen og hadde veldig varierte arbeidsoppgaver. - Hoppet fra ting til ting. Det føltes ut som om de ikke hadde helt kontroll over hva de lærte bort.

	<ul style="list-style-type: none"> - Var med å planlegge noe selv. - Hadde en flink pedagogisk leder som jeg samarbeidet bra med. Hørte på mine meninger. - Arbeidslederen var bra - en bra mann. - Det var en god kommunikasjon mellom arbeidsleder og oss. - Jeg er fornøyd med arbeidstreningen, men mennesker uten kvalifisering har ødelagt et godt program. - Arbeidet er det som kreves for fagbrev.
Verken eller	<ul style="list-style-type: none"> - Arbeidsleders oppgaver ble gitt til oss andre. Latskap! - Måtte spørre andre ansatte. - Det var ganske ordinært produksjonsarbeid. - Lite trening, mest produksjon. Varierende plass og hjelpemidler ved ulike oppdrag. - Få som kunne lære bort noe. -
Ganske/meget misfornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Det var ingen tilrettelegging. - Mye administrasjon og dårlig tilrettelegging. - Bedriften hadde ingen forståelse for korrekte arbeidsstillinger/slitasjeskader eller fysiske begrensninger for klientellet (arbeidstaker). - Vi var i en stor fabrikkhall. Det var kjempekaldt, upraktisk og ukoselig. - Det var ingen oppfølging i det hele tatt. - Var ikke noe system. Ble stående med de samme arbeidsoppgavene i mange uker. - Det ble ikke tid til opplæring. Derfor fikk jeg en del unyttige oppgaver. - Måtte finne ut av arbeidet selv. Mener at ledere skulle tatt bedre vare på arbeidstakere som er nye. - Jeg jobbet 2 år i samme avdelingen, ingen omrokkeringer. - Fordi arbeidet ble fordelt mellom oss på en svært urettferdig måte. - Passet ikke helsa mi. - Fordi jeg ikke så på meg selv som en person som skulle vært der jeg var.

Blant de som var fornøyd med tilretteleggingen er det flere tema som går igjen i kommentarene. Det temaet som synes å dominere, er at oppgavene deltakerne fikk, var godt tilpasset den enkeltes evner. Herunder viser enkelte til at arbeidet har vært godt tiletlagt ved hjelp av spesielle hjelpemidler. Ellers er det enkelte som oppgir at de er fornøyd med at de fikk varierende oppgaver, men holdningene til dette varierer også noe. Mens én opplever det som positivt å være innom flere arbeidsoppgaver ("hadde veldig varierte arbeidsoppgaver"), er det en annen som opplever dette som negativt ("hoppet fra ting til ting"). Et tredje tema som kommenteres, er forholdet til arbeidsledelsen og muligheten for medbestemmelse. Her pekes det spesielt på at det var god kommunikasjon, at arbeidsledelsen var dyktig og at deltakerne selv ble hørt. Til slutt ser vi også at en av respondente vektlegger betydningen av den kompetansen arbeidslederne hadde.

Blant de som svarer at de verken var fornøyd eller misfornøyd med den praktiske tilretteleggingen, er det få som utdyper hvorfor. Blant de som svarer finner vi to typer kommentarer. Den ene dreier seg om mangelfull ledelse og at deltakerne opplevde å bli overlatt til seg selv. Den andre går ut på at arbeidet var for mye produksjonsrettet og for lite knyttet til opplæring.

Når vi ser på kommentarene til de som svarte at de var misfornøyd med den praktiske tilretteleggingen, kan vi gruppere svarene i tre typer. Den første går ut på at det ikke var noe tilrettelegging eller at tilretteleggingen var for dårlig. Den andre dreier seg om at det var for dårlig oppfølging, at man ble overlatt til seg selv, og at arbeidet ble for produksjonsrettet. Den tredje typen kommentarer viser til at arbeidet ikke var tilpasset den enkeltes helse eller ønsker/behov.

Arbeidsledelsen

I kommentarene til opplæringen og den praktiske tilretteleggingen av arbeidet finner vi at flere kommer inn på arbeidsledelsen ved AMBene. I spørreundersøkelsen stilte vi også et mer direkte spørsmål om hvor godt arbeidsledelsen hadde fungert. Her var det 53% som svarte meget eller ganske godt, og 33% som svarte ganske/meget dårlig. Også her ba vi respondentene gi en kommentar til hva de eventuelt var fornøyd eller misfornøyd med.

Som vi var inne på over, går de positive kommentarene hovedsakelig i retning av at det var god kommunikasjon mellom arbeidsledelse og deltakere. Men i tillegg til dette pekes det også på tilgjengelighet og arbeidsledelsens forståelse av deltakernes problemer. En av informantene understreker dette med følgende kommentar: *"De jobber sammen med oss, ikke over oss."* De som svarte at de var misfornøyd med arbeidsledelsen, pekte derimot på ledelsens manglende kvalifikasjoner og erfaring, autoritær ledelsesform, mangelfull kommunikasjon samt manglende tilstedeværelse. Videre går det frem at flere også oppfattet at ledelsen betraktet deltakerne som mindreverdige slik en av respondentene uttrykker det: *"De som var på tiltak der ble sett på som idioter av mange i ledelsen."*

Attføringsfaglig bistand

Ovenfor har vi sett at mange av kommentarene berører oppfølgingen av den enkelte deltakeren, noe som tyder på at mange betrakter dette som et viktig aspekt ved AMBene. I spørreundersøkelsen stilte vi også et konkret spørsmål om deltakerne hadde fått attføringsfaglig oppfølging. Dette ble nærmere spesifisert som hjelp til praktisk tilrettelegging, pedagogisk oppfølging, helsemessig oppfølging, psykologisk hjelp eller hjelp i forbindelse med andre sosiale forhold.

Det var i alt 27% som svarte bekreftende på at de hadde fått attføringsfaglig oppfølging. På spørsmål om hvor fornøyd de var med oppfølgingen, var det videre 39% som svarte at den var meget/ganske god og 34% som mente at den var ganske/meget dårlig. Her finner vi (naturlig nok) at de som oppgir å ha fått en slik oppfølging, også er mest tilfreds med oppfølgingen generelt. Men det er også enkelte som har fått oppfølging, men likevel svarer at de er misfornøyd. Dette spørsmålet ble ikke fulgt opp med et åpent kommentarfelt (slik som på spørsmålene ovenfor), og det er derfor vanskelig å vite nøyaktig hva deltakerne er spesielt fornøyd eller misfornøyd med. En deltaker som svarer at han/hun har fått oppfølging, men som likevel er misfornøyd, kommenterer følgende på et av de andre spørsmålene:

”Da jeg ble syk, ’skuffet’ de meg vekk og jeg fikk ikke fagproven som er det eneste jeg mangler.”

Vi kan ikke generalisere på bakgrunn av denne ene kommentaren, men den er likevel interessant fordi den berører spørsmålet om hvilket ansvar AMBene skal ha i grenseområdet mellom sykdomsperioder og aktive perioder. Av registerdata og annen informasjon i spørreundersøkelsen, fremgår det nemlig at overganger mellom sykepengeperioder og tiltak (herunder AMB) ikke er uvanlig. Spørsmålet blir med andre ord hvem som skal ha ansvaret for oppfølging i perioder da deltakerne er syke: AMBene, Aetat eller trygdeetaten?

Sitatet over peker også på et annet klassisk fenomen, nemlig tendensen til parkering av deltakere. Med parkering menes at det gis lite oppmerksomhet til deltakere man opplever er vanskelig å oppnå resultater med (Møller 2004). Denne undersøkelsen gir ikke belegg for å hevde at slik parkering skjer ved AMBene i Telemark. Men det at mange opplever å ikke få god nok oppfølging, kan være et signal om at man også her bør være oppmerksom på denne problemstillingen. Et annet forhold som kan tyde på det samme, er den klare sammenhengen mellom hvor lang tiltakstid deltakerne har bak seg og hvor god hjelp de opplever å ha fått av AMBene til å finne jobb (jf. tabell 5.3).

Tabell 5.3 AMB-deltakernes vurdering av den hjelpen til fikk ved AMB til å finne arbeid. Prosent (vannerett).⁷

	Helt/delvis uenig + verken enig eller uenig	Helt/ delvis enig	Totalt
Opp til ett år	58	42	100
Ett til to år	71	29	100
To til tre år	82	18	100
Over tre år	97	3	100
Totalt	75	25	100

Arbeidspraksisen og opplæringens relevans

Et annet spørsmål som også berøres av kommentarene over, angår arbeidspraksisen og opplæringens relevans for den enkelte deltaker. Også på dette punktet stilte vi i spørreundersøkelsen et direkte spørsmål om hvor godt arbeidsoppgavene samsvarte med deltakernes personlige yrkesønsker/interesser. Her var det noe over halvparten som svarte at arbeidsoppgavene samsvarte ganske eller meget godt med deres yrkesønsker/interesser (56%). På den andre siden var det omtrent 1/5 som oppga at arbeidsoppgavene passet ganske eller meget dårlig (19%).

I tillegg stilte vi også et spørsmål om hvor ettertraktet deltakerne mente kompetansen og arbeidserfaringen som de hadde tilegnet seg, var på det ordinære arbeidsmarkedet. For de fleste vil det sannsynligvis være vanskelig å svare på et slikt spørsmål. Samtidig er det sannsynlig at svarene som gis på et slikt spørsmål, vil preges av hvor fornøyd deltakerne ellers har vært med tiltaket. Når vi tolker tallene her, må vi derfor ta hensyn til slike forhold. Svarene som gis, er nemlig noe nedslående. Av de som hadde en formening om dette, opplevde hele 42% at erfaringen/opplæringen var *lite* ettertraktet på det ordinære arbeidsmarkedet. Videre var det 30% som svarte at den var *litt* ettertraktet, mens bare 28 % mente at den var *ganske eller meget ettertraktet* (av de som svarte var det ca 10% som svarte vet ikke).

5.4 Har deltakerne fått hjelp til å finne jobb?

Som nevnt i kapittel 2, er målet med AMBene formidling til ordinært arbeid eller egenfinansiert utdanning. Her vil de forholdene som er omtalt over – opplæring, arbeidspraksis og attføringsfaglig oppfølging – sannsynligvis spille en viktig rolle.

⁷ Respondentene skulle svare hvor enig eller uenig de var i forhold til påstanden om at de hadde fått god hjelp av arbeidsmarkedsbedriften til å finne ordinært arbeid.

Et annet aspekt som kan være vel så sentralt, er den formidlingsbistanden deltakerne har fått i tiltaksperioden eller etter at de avsluttet AMB-tiltaket.

For å belyse denne problemstillingen, spurte vi deltakerne om de hadde fått hjelp ved arbeidsmarkedsbedriften til å finne ordinært arbeid. Her var det kun 30% som svarte ja, og hele 65% som svarte nei. I tillegg var det 5% som svarte at de ikke husket. Blant de som oppga at de hadde fått slik bistand, dreide det seg dels om jobbsøkerkurs og dels om individuell veiledning/bistand. Siden en av hovedmålsettingene med AMBene er formidling til arbeid, er det overraskende at så få svarte at de hadde fått bistand til dette.

Vi stilte også spørsmål om deltakernes vurdering av arbeidsmarkedsbedriftens innsats for å skaffe dem ordinært arbeid. Her var det bare 20 % som svarte at de var meget/ganske fornøyd, 37% svarte at de verken var fornøyd eller misfornøyd og hele 43% svarte at de var ganske/meget misfornøyd. Naturlig nok er det de som har fått slik bistand, som også er mest fornøyd. Men vi finner også de som er misfornøyd til tross for at de oppgir å ha fått hjelp til å finne jobb.

Tekstboks 5.4 Deltakernes kommentarer til hvorfor de var fornøyd eller misfornøyd med den formidlingsbistand de hadde fått ved AMBene, sortert etter deres fornøydhet med formidlingsbistanden.

Ganske/ meget fornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg er i dag i det arbeidsforholdet som jeg ble oppfordret til å søke på. - Ble ansatt i bedriften. - Fikk jobb der jeg var (utplassert). - Bra og nyttig arbeidsmarkedstiltak. Satt meg i kontakt med arbeidsgivere, bl.a. nåværende. - Diverse forespørsler til ordinære bedrifter. Skaffet/arrangerte jobbintervju. Ble utleid til ordinær bedrift. - Jeg søkte bare på ledige jobber som stod i avisa. Men de skaffet meg 1.års vikariat i en sekretærjobb. - Du gjør det egentlig selv ved å reklamere for deg selv.
Verken eller	<ul style="list-style-type: none"> - Skaffa meg jobb selv. - Det var ikke bedriften som skulle finne arbeid. Det var den enkelte selv. - Jeg ordnet meg jobb på egenhånd. Men ledelsen la inn gode ord om meg når de ringte fra den jobben jeg søkte på. - Jeg har sendt en haug med jobbsøknader og fått avslag på hver eneste. Et jobbsøkerkurs er ikke tilstrekkelig for å få jobb. I hvert fall ikke for meg. - Det var veldig dårlig. - Ble overført til Aetat etter at arbeidsforholdet tok slutt. - Synes at de kunne hjelpe mer. Noen fikk mer hjelp enn andre. - Kunne være i stillingen i 3 år og tenkte derfor ikke på ordinært arbeid på det stadiet. - Hadde inntrykk av at jeg var så ressurssterk at dem trengte meg til sin egen produksjon.

	<ul style="list-style-type: none"> - Det er lite arbeid å finne her. De kunne jo ikke lage jobbene. - Det er få stillinger her på stedet.
Ganske/ meget misfor- nøyd	<ul style="list-style-type: none"> - De gjorde ikke noe for å finne annet ordinært arbeid. - Fikk ikke tilbud i det hele tatt. Dem hjalp ikke meg. - Hadde nok vært arbeidsledig ennå om de skulle skaffet jobb. Totalt unyttig utdanning også. - Har ikke holdt ord. Ingen hjelp i det hele tatt. - Du får bare slengt i trynet at jobb måtte du ordne selv. Det sa dem til de fleste. - De prøvde ikke i det hele tatt. - Lite ble gjort hvis ikke jeg selv tok initiativ til at [AMB] skulle ta kontakt med eksterne arbeidsgivere. - Klagene ble ikke tatt alvorlig. Måtte bare ta saken i egen hånd og forsvinne for å finne noe annet. - Dårlig oppfølging etter 2 års perioden. Jeg har ordnet litt vikararbeid alene. - De ventet ikke til jeg ble ferdig med fagbrevet. - Bedriften kunne markedsføre meg i andre bedrifter. Det hadde da blitt lettere å få fast jobb eller lengre engasjement.

Blant de som svarte at de var fornøyd med hjelpen de fikk til å finne et ordinært arbeid, er det relativt få som gir utdypende kommentarer. Blant kommentarene finner vi likevel et gjennomgående trekk som går ut på at de har fått god hjelp, og at de har lykket med å finne ordinært arbeid med hjelp fra arbeidsmarkedsbedriften. Kommentarene tyder videre på at deltakerne har fått jobb som følge av utplassering i eksternt virksomhet eller som følge av at de har blitt oppfordret til å søke spesielle jobber. Dette kan med andre ord tyde på at i de aktuelle tilfellene har arbeidsmarkedsbedriftene benyttet sitt nettverk aktivt. En av kommentarene peker imidlertid på at det her vil være en balansegang mellom hva som er den enkeltes eget ansvar og hva som er arbeidsmarkedsbedriftens ansvar. Dette viser også at det her kan være ulike forventninger til hva AMBene skal bistå med i denne prosessen.

Dette kommer tydelig frem når vi ser på de som svarte at de verken var fornøyd eller misfornøyd. Her ser vi bl.a. at enkelte kommenterer at det er dem selv som har ansvaret for å skaffe seg arbeid. En annen viser til at det til tross for aktiv bistand med jobbsøkerkurs, likevel ikke har lykket å finne en jobb. I den forbindelse kan det være interessant å sammenligne metodene som åpenbart har blitt benyttet for de som er fornøyd og metodene som er blitt benyttet overfor de som verken er fornøyd eller misfornøyd. Overfor de fornøyde deltakerne har metodene åpenbart vært å benytte arbeidsmarkedsbedriftens nettverk, mens det overfor de mellomfornøyde tilsynelatende har blitt lagt mer vekt på jobbsøker-

kurs og deltakernes egen innsats. Ikke overraskende tyder kommentarene på at den første metoden har vært mer effektiv enn den andre.

Men det er også andre interessante kommentarer blant denne gruppen deltakere. Flere peker nemlig også på at de fikk dårlig hjelp til å finne ordinært arbeid, at det var personavhengig hvorvidt de fikk hjelp eller ikke, og at AMBene overlot ansvaret for formidlingsarbeidet til Aetat. Disse kommentarene peker med andre ord på problemstillingen om hvem som skal ha ansvar for formidlingsbistanden: deltakeren selv, arbeidsmarkedsbedriften eller Aetat.

I tillegg viser også en av respondentene til at jobbformidling ikke var aktuelt siden oppholdet ved arbeidsmarkedsbedriften var ment å vare i opp til 3 år. Dette viser dermed til den innlåsnings-effekten som kan oppstå i en arbeidsmarkedsbedrift, dvs. at man oppfatter dette som ordinært arbeid, og at arbeidssøking først blir aktuelt når man har avsluttet et arbeidsopphold på 2 eller 3 år. Her kan det også tenkes at slike innlåsingene kan være et resultat av mer eller mindre aktiv innsats fra arbeidsmarkedsbedriftens side, som en følge av at bedriften blir avhengig av enkelte av deltakerne til produksjonen. I sin kommentar, peker nettopp en av respondentene på dette: *"Hadde inntrykk av at jeg var så ressurssterk at dem trengte meg til sin egen produksjon."*

Til slutt finner vi også de som opplever at det ikke finnes noe arbeidsmarked i nærmiljøet. Dette kan bety at arbeidsmarkedsbedriftene har en begrenset geografisk radius i sitt formidlingsarbeid, noe som igjen leder til spørsmålet om arbeidsmarkedsbedriftene nødvendigvis er de som er mest egnet til formidlingsarbeid ut over et større geografisk område.

Nederst i tekstboksen over finner vi de som svarte at de var misfornøyd med arbeidsmarkedsbedriftens bistand til å finne ordinært arbeid. Gjennomgående går kommentarene her ut på at man ikke fikk bistand til å finne jobb. Herunder finner vi kommentarer som eksplisitt går ut på at den eneste løsningen var å forsøke selv. Men vi finner også at en av respondentene peker på det motsatte, nemlig at deltakeren selv åpenbart ønsket å fullføre fagbrev i bedriften, mens arbeidsmarkedsbedriften tilsynelatende forsøkte å formidle deltakeren før denne var ferdig med fagbrevet. I en siste interessant kommentar etterlyser respondenten det samme som enkelte andre har hatt positive erfaringer med, nemlig et mer aktivt engasjement fra arbeidsmarkedsbedriftens side i forhold til å markedsføre deltakerne i andre bedrifter.

Et sentralt spørsmål i forbindelse med eksterne tiltak generelt og kanskje AMBene spesielt, er ansvarsfordelingen mellom deltakeren selv, arbeidsmarkedsbedriften og Aetat. Vi var tidligere inne på at enkelte opplever at arbeidsmarkedsbe-

driften overlater for mye av ansvaret til den enkelte deltaker, mens andre åpenbart har fått mer hjelp til dette. I undersøkelsen stilte vi også et spørsmål om den tredje aktøren, nemlig Aetat. Her stilte vi først spørsmål om deltakerne hadde fått oppfølging av Aetat etter at de var ferdige ved arbeidsmarkedsbedriften og hvor fornøyd de eventuelt hadde vært med denne oppfølgingen.

I alt var det 40% som svarte at de hadde fått oppfølging fra Aetat, 45% svarte nei og 5% svarte at de ikke visste/husket. De som svarte at de hadde fått oppfølging, oppga her enten jobbsøkerkurs, individuell oppfølging eller tilbud om andre tiltak. Her var det videre 34% som var fornøyd med oppfølgingen ved Aetat, 35% som svarte verken eller og 31% som var misfornøyd. På spørsmål om hva de eventuelt var fornøyd eller misfornøyd med, fikk vi bl.a. følgende svar:

Tekstboks 5.5 Deltakernes kommentarer til hvorfor de var fornøyd eller misfornøyd med oppfølging/formidlingsbistand ved Aetat, sortert etter deres fornøydhet med oppfølgingen/formidlingsbistanden.

Ganske/ meget fornøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Alt blir lagt bra til rette. - De hjelper deg videre og kan gi informasjon om hvilke muligheter jeg har videre, hva slags jobb som passer etc. - Fordi jeg føler at de prøver å hjelpe meg seriøst. De sitter i min ansvarsgruppe og tillater meg å feile og prøve igjen. - Aetat tok kontakt og hadde individuell veiledning. - Fikk god hjelp av dem til utdanning og de dekket alt av utgifter. - Fikk AMO-kurs. - De har ringt meg og skaffet kurs med fast jobb etter endt kurs. - De satte meg i kontakt med arbeidsgivere, bl.a. nåværende. - Jeg er fornøyd fordi jeg fikk jobb gjennom Aetat. - De har prøvd å skaffe meg arbeid. - Da kan jeg kanskje komme meg litt videre i jobbsammenheng. - Glad for å få økonomisk støtte.
Verken eller	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg greide å skaffe meg jobb sjøl, så jeg har ikke vært arbeidsledig etter oppholdet på AMB. Jeg har ikke hatt bruk for dem kan du si. - De kan ikke lage jobber de heller, men jeg spurte etter støtte til kurs (barnehageassistent). Det fikk jeg ikke. Greit nok, men det er flere enn meg som burde være fleksible. - Aetat lovet mye etter avsluttet tiltak [AMB], men det blir bare prat. - Dårlig informasjon om hva man har for rettigheter når en er arbeidsledig angående kurser. - Ikke alle er like samarbeidsvillige på Aetat. - Hørte veldig lite fra de [Aetat]. - Når jeg jobbet på [AMB] fikk Aetat aldri beskjed om hvilke konflikter jeg var i.

Ganske/ meget misfor- nøyd	<ul style="list-style-type: none"> - Fikk ingen oppfølging. - Hva for en oppfølging? - Har hatt lite/ingen oppfølging. - Har ikke fått oppfølging overhodet. - De har blitt bedre, men jeg skifta ofte saksbehandler. Jeg var aldri på noen møter. De hadde dårlige opplysninger om meg: generelt om hva jeg gjorde og videre utdanning. - Har ikke hørt noe fra de etter at jeg fikk jobb. Når jeg skulle ta fagbrevet fikk jeg ingen hjelp. Måtte ordne alt på egenhånd. Fikk bare beskjed om at jeg var ute av systemet når jeg skulle ha litt veiledning. - Hver gang jeg går på arbeidskontoret, kommer jeg tilbake tomhendt. - Det virket som de var fornøyd bare jeg var plassert i et "system"/kaos. - De har aldri gjort annet enn "faenskap" for meg. - Etter prosjektet ble det lege, trygd og Aetat. Selv fikk jeg ikke noe ansvar.
-------------------------------------	---

De første kommentarene viser at de som var fornøyd med Aetat dels er fornøyd med at de opplever å bli fulgt opp, at de har kommet inn på nye tiltak og at Aetat har bistått med å finne jobb. I tillegg til disse tre punktene, er det også enkelte som hevder at de er spesielt fornøyd med å få en økonomisk ytelse fra Aetat.

Når det gjelder de som svarer at de verken er fornøyd eller misfornøyd, er kommentarene naturlig nok noe mer blandet. Dels går de ut på at AMB-deltakerne har klart seg selv, at man ikke har fått tilgang til ytterligere tiltak, at informasjonen/samarbeidsevnen har vært dårlig og at man rett og slett ikke har hørt fra Aetat. En av kommentarene peker også på en angivelig konfliktsituasjon ved arbeidsmarkedsbedriften og at den aktuelle deltakeren tilsynelatende opplevde det som problematisk at Aetat ikke hadde fått beskjed om dette. Her er vi med andre ord inne på noe av ansvarsproblematikken igjen, dvs. hvorvidt Aetat også har et ansvar for å følge opp i løpet av AMB-tiltaket, eventuelt i forhold til å trekke deltakere ut dersom tiltaket viser seg å ikke fungere.

Når det gjelder de som er misfornøyd med oppfølgingen fra Aetat, går kommentarene gjennomgående ut på at deltakerne ikke har fått noen oppfølging og/eller at Aetat virket uinteressert eller avvisende. En av respondentene opplever bl.a. å bli "plassert" ut i et tiltak og en annen at han/hun var "ute av" Aetats system. En tredje har åpenbart ikke bare opplevd å bli avvist eller ignorert, men tilsynelatende også motarbeidet (sett fra brukerens ståsted). Den siste kommentaren i tabellen over peker imidlertid på den motsatte situasjonen, at hjelpeapparatet kanskje ble for overveldende, og at for lite ansvar ble lagt på den aktuelle deltakeren. Denne kommentaren må imidlertid betraktes som et unntak, men den peker likevel på noe interessant, nemlig at en for tett og omfattende oppfølging også kan bidra til at den yrkeshemmede enten kan overlate for mye av ansvaret til helperne, eller at helperne tar ansvaret fra brukeren.

5.5 Addisjonalitet

Det er flere problemstillinger knyttet til de resultatmålingene vi har benyttet i denne undersøkelsen. Resultatmålingene i kapittel 4 viste bare forskjellen mellom AMBene i Telemark og resten av landet og er således ikke noe godt mål på hvor effektive AMB-tiltakene er. I kapittel 3 sammenlignet vi AMBene med andre tiltak, men det såkalte seleksjonsproblemet gjør at det likevel er forbundet en viss usikkerhet med disse resultatene. En tredje metode er å måle den såkalte addisjonaliteten. Dette målet består av to komponenter: prosentandelene som kommer i jobb og prosentandelen som oppgir at tiltaket hadde betydning for at de kom i jobb. Med dette målet forsøker vi med andre ord å justere ned andelen som kommer i jobb ut fra deltakernes egne subjektive oppfatninger av hvor mye tiltaket betydde for jobbsuksessen.

Tabell 5.4 Addisjonaliteten av AMB-tiltak i Telemark

	Grenland	Notodden	Bø	Dalen	Totalt
Andel i jobb (basert på brukerundersøkelsen)	60 %	46 %	35 %	60 %	52 %
Andel som oppgir at AMB hadde stor/noe betydning	55 %	58 %	63 %	38 %	53 %
Addisjonalitet	33%	26%	22%	23%	28%

Første rad i tabell 5.4 viser andelen som oppgir at de har vært i jobb etter at de avsluttet AMB. Siden disse tallene er hentet fra brukerundersøkelsen der utvalget er mindre enn det vi benyttet i kapittel 4, samsvarer ikke tallene helt. Forskjellene er imidlertid ikke store. Den andre raden viser hvor stor andel som oppgir at AMB-tiltaket hadde stor eller noe betydning for at deltakerne fikk jobb i ettertid. Ved å gange andelen som har vært i et arbeidsforhold etter AMB, med andelen som oppgir at AMB hadde stor/noen betydning, kommer vi frem til det vi kaller addisjonaliteten. Med bakgrunn i dette målet, finner vi at forskjellene mellom arbeidskontorene jevner seg ut. På grunn av at det er en forholdsvis stor andel som oppgir at AMB hadde stor/noen betydning i Bø og Notodden og en relativt liten andel på Dalen, finner vi at forskjellene mellom disse tre arbeidskontordistriktene jevner seg ut. På den annen side ser vi også at det er en forholdsvis stor andel i Grenland som vektlegger betydningen av AMB, noe som gjør at denne regionen kommer bedre ut enn de tre øvrige.

En svakhet ved dette målet er imidlertid at det baserer seg på brukernes subjektive oppfatninger av hvor stor betydning AMB-tiltaket har hatt. Dette trenger ikke nødvendigvis å samsvare med virkeligheten. Vi vil likevel kunne benytte dette som et supplement til de andre metodene som er benyttet i rapporten. Dersom vi sammenstiller resultatene fra kapittel 4 med resultatene i tabell 5.4, ser vi på

den ene siden at Aetat Grenland gjennomgående kommer godt ut, mens de resultatene vi opprinnelig fant i de tre øvrige arbeidskontordistriktene, synes å være mer usikre. I det minste tyder addisjonaliteten på at forskjellene kanskje ikke er like store som vi opprinnelig fant. Selv om det er relativt få som har kommet i jobb i Bø og Notodden, viser resultatene her at AMB har betydd relativt sett mer enn for de fra Dalen arbeidskontordistrikt.

5.6 Oppsummering

Dette kapitlet baserer seg på svarene fra en brukerundersøkelse overfor tidligere AMB-deltakere i Telemark. Undersøkelsen tar for seg ulike sider ved arbeidsmarkedsbedriftene: introduksjonsrutinene, opplæringen, arbeidstrening, oppfølging og bistand til arbeidsformidling.

Resultatene av undersøkelsen viser at deltakerne er mest fornøyd med det sosiale ved AMBene, middels fornøyd med opplæringen og arbeidspraksisen og minst fornøyd med oppfølgingen og bistand de har fått til å finne ordinært arbeid.

På spørsmål om deltakerne hadde deltatt i et eget introduksjonsopplegg ved bedriften, var det relativt mange som svarte nei. Selv de som oppga å ha vært gjennom et introduksjonsopplegg, oppga at dette var relativt kortvarig. Dette gjenspeiler tilsynelatende også deltakernes tilfredshet med introduksjonsopplegget. Her var det bare omtrent halvparten som svarte at de var fornøyd med introduksjonen. I den forbindelse peker flere på svakheter ved introduksjonsopplegget, bl.a. at informasjonen var mangelfull, for generell eller for lite relevant.

Når det gjelder opplæringen, svarte i underkant av halvparten at de var fornøyd med dette. Spesielt var de fornøyd med å få dekket sitt opplæringsbehov og med kvaliteten på opplæringen. De misfornøyde pekte på at det enten ikke ble gitt noe opplæring, at opplæringen var mangelfull eller at det ble fokusert mer på produksjon enn på opplæring.

I forhold til det praktiske arbeidet ved AMBene, var det i overkant av halvparten som svarte at de var fornøyd. Spesielt fornøyd er deltakerne med at oppgavene var tilpasset den enkeltes evner, og at det ble tilrettelagt med hjelpemidler. Andre opplevde imidlertid at det var mangelfull tilrettelegging, at deltakerne ble for mye overlatt til seg selv, og at arbeidet ikke var tilpasset den enkeltes behov eller ønsker.

Omtrent halvparten svarte at de var fornøyd med arbeidsledelsen ved AMBene. Spesielt pekes det på at det var god kommunikasjon mellom tiltaksdeltakerne og

arbeidsledelsen samt at ledelsen var tilgjengelig. De som var misfornøyd, pekte derimot på at arbeidsledelsen manglet kvalifikasjoner og erfaring, at ledelsen var for autoritær, at de kommuniserte dårlig, og at de var lite tilstedet.

Det var relativt få av deltakerne som svarte at de hadde fått attføringsfaglig oppfølging eller bistand ved AMBene (27%). Det var også godt under halvparten som var fornøyd med den attføringsfaglige bistanden/oppfølgingen de hadde fått (40%). Vi skal her ikke se bort fra at dette er et uttrykk for at enkelte deltakere kan ha opplevd såkalt ”parkering” under oppholdet i AMBene.

Resultatene er ennå mer nedslående i forhold til den bistanden deltakerne opplevde å ha fått til jobbsøking. Det var kun 30% som svarte at de hadde fått hjelp av AMBene til å finne ordinært arbeid. Videre var det kun 20% som svarte at de var meget/ganske fornøyd med den hjelpen de hadde fått til å finne arbeid. Kommentarene fra respondentene kan her tyde på at brukernes tilfredshet var avhengig av de metodene AMBene hadde benyttet i sin formidlingsbistand til deltakerne. De fornøyde har åpenbart fått aktiv bistand via AMBenes personlige kontakter og nettverk. Overfor de mellomfornøyde eller misfornøyde har AMBene derimot tilsynelatende lagt mer vekt på jobbsøkerkurs og på deltakernes egeninnsats.

Deltakerne i AMBene var heller ikke spesielt godt fornøyd med oppfølgingen de hadde fått fra Aetat. Riktignok var det 40% som oppgir at de har blitt fulgt opp av Aetat i etterkant av AMB-tiltaket, men totalt sett var det ikke spesielt mange som er fornøyd med denne oppfølgingen (34%). Kommentarene til deltakerne går her dels ut på at det ikke har vært oppfølging fra Aetats side eller at Aetat har virket uinteresserte og passive.

Med utgangspunkt i deltakernes egne subjektive oppfatninger av AMB-tiltakets betydning for jobbsuksessen (addisjonalitet), viste vi avslutningsvis i kapitlet at forskjellene i jobbsuksess mellom arbeidskontordistriktene var mindre tydelig enn det vi fant i kapittel 4. Når det gjelder Aetat Grenland, synes imidlertid resultatene å peke i en entydig positiv retning.

6 KONKLUSJON

I forskriften for arbeidsmarkedstiltak heter det at AMB fase 2 skal gi yrkeshemmede høyere reell og formell kompetanse gjennom tilrettelagt opplæring og arbeidstrening. Målsettingen er formidling til ordinært arbeid eller egenfinansiert utdanning.

Formålet med denne undersøkelsen har vært å undersøke i hvilken grad AMB-tiltakene oppnår denne målsettingen generelt sett og spesielt AMBene i Telemark. Datagrunnlaget for perioden 1996-1999 viser at AMB-tiltaket generelt sett ikke gir noe vesentlig bedre eller dårligere jobbeffekter sammenlignet med tiltak som kvalifisering, hospitering og offentlige sysselsettingstiltak. Når vi kontrollerer for forskjeller i rekrutteringen, finner vi heller ikke at AMB-tiltaket i Telemark har vesentlig bedre jobbeffekter enn AMB-tiltak i landet for øvrig. Dette gjelder både for perioden 1996-1999 og for perioden 1999-2004. I den sistnevnte perioden finner vi likevel antydninger til at utviklingen i Telemark er noe bedre enn i resten av landet.

I rapporten har vi også undersøkt om det er noen grupper AMB-tiltaket har spesielt god jobbeffekt for. Her finner vi at tre grupper utmerker seg. En slik gruppe er personer med innvandrerbakgrunn. En forklaring på denne effekten kan være praksisen i AMBene ved at de kombinerer arbeidspraksis med språkopplæring. En annen gruppe AMB-tiltakene synes å lykkes med, er de aller yngste yrkeshemmede. Det er her rimelig å anta at denne effekten skyldes at de yngste har en tilbøyelighet til å ta fagbrev i AMBene. En siste gruppe som viser seg å ha relativt god effekt av AMB-tiltaket, er de som tidligere har vært på medisinsk rehabilitering. Det er imidlertid vanskeligere å forklare denne tendensen, noe som understreker at den type analyser som er gjennomført her, bør følges opp med mer kvalitative studier.

Implikasjonene av disse resultatene er at det vil være mulig å utnytte AMB-tiltaket mer optimalt ved å rekruttere disse tre gruppene spesielt til AMB-tiltak. Dette gjelder både på landsbasis og i Telemark. Imidlertid skal vi være forsiktige med å trekke for bastante konklusjoner om hvilke grupper AMBene er mest hensiktsmessig for. For det første vil spesialiseringen på ulike grupper yrkeshemmede variere fra arbeidsmarkedsbedrift til arbeidsmarkedsbedrift. For det andre bør det også finnes rimelige forklaringer på de sammenhengene vi finner. Det vil være betenkelig å utforme en politikk eller forvaltningspraksis med utgangspunkt i noen statistiske sammenhenger, uten å ha tilstrekkelig kunnskap om *hvorfor* vi finner disse sammenhengene. Riktignok har vi vært inne på noen forklaringer i rapporten, men disse bør testes ut med oppfølgende undersøkelser.

For det tredje er det ikke nødvendigvis slik at vi finner de samme gruppeeffektene av AMB-tiltakene i dag som i perioden 1996-1999. Både AMB-tiltakene og andre tiltak har siden den tid vært gjennom en utviklingsperiode som kan innebære at AMBene i dag har en annen innretning eller har spesialisert seg annerledes og derfor oppnår bedre resultater i forhold til andre grupper enn de vi fant for perioden 1996-1999.

En gruppe deltakere som viser seg å ha dårligere resultater av å være i AMB-tiltak sammenlignet med andre tiltak, er de med lang tiltakshistorie bak seg. En forklaring på dette kan være tendenser til såkalt ”parkering” av de deltakerne som det er vanskeligst å formidle til arbeid. I kjølvannet av at det legges sterkere resultatkrav på AMB-tiltakene, er det ikke usannsynlig at dette kan oppstå som en utilsiktet effekt. Et resultat som kan underbygge dette, er at denne gruppen i liten grad opplever å ha fått hjelp av AMBene til å finne arbeid.

I brukerundersøkelsen fremgår det at de tidligere deltakerne ved AMB-tiltaket i Telemark er godt fornøyd med det sosiale, mindre fornøyd med det faglige og pedagogiske opplegget og minst fornøyd med oppfølgingen både fra arbeidsmarkedsbedriftens side og fra Aetat sin side. Her er det spesielt tre forhold som er verdt å utdype: introduksjonsopplegget, opplæringen og oppfølgingen.

Når det gjelder introduksjonsordningen, er det for det første en del som svarer at de ikke har vært gjennom noen spesiell introduksjon ved bedriften. For det andre, de som oppgir å ha vært gjennom et slikt opplegg, oppgir at introduksjonen var relativt kortvarig. Disse resultatene står med andre ord i kontrast til det faktum at så og si alle deltakerne i AMB fase 2 har gått gjennom et introduksjons-/eller avklaringsprogram i fase 1 (i Telemark). Selv om vi med dette spørsmålet ikke hadde fase 1 i tankene, er det likevel betenkelig at forholdsvis mange oppgir at de enten ikke har vært gjennom noe introduksjonsopplegg eller de var misfornøyd med introduksjonsopplegget de var i.

I forskriften om arbeidsmarkedstiltak heter det at AMBene både skal gi opplæring og arbeidstrening. Riktignok svarer de fleste i spørreundersøkelsen at de har fått en eller annen form for opplæring ved arbeidsmarkedsbedriften, men samtidig er det bare i underkant av halvparten som er fornøyd med opplæringen de har fått. Deltakerne har med andre ord blandede erfaringer, og med utgangspunkt i deltakernes kommentarer, kan mye tyde på AMB-tiltaket for mange har dreid seg mest om arbeidspraksis og mindre om opplæring. I den sammenheng kan vi minne om en av konklusjonene i en tidligere evaluering av AMBene (Widding 2000). Denne viser til at arbeidsmarkedsbedriftene balanserer mellom hensynet til inntjening og produksjon på den ene siden og hensynt til opplæring,

veiledning og formidling på den andre siden. Mye kan tyde på at denne balansegangen fremdeles gjør seg gjeldende i arbeidsmarkedsbedriftene i Telemark.

Ikke minst synes dette spenningsforholdet å berøre formidlingsarbeidet. Det er nemlig relativt få som opplever at de har fått god hjelp av arbeidsmarkedsbedriften til å finne arbeid. Men samtidig finner vi også eksempler på at enkelte tydeligvis har fått god hjelp til å finne arbeid via arbeidsmarkedsbedriftens eget nettverk eller gjennom utplassering i annen virksomhet.

Dette berører også spørsmålet om hvor relevant deltakerne opplever at arbeidet ved arbeidsmarkedsbedriften er. Omtrent halvparten svarer her at arbeidet har vært relevant i forhold til deres egne interesser eller behovet i arbeidsmarkedet. For enkelte deltakere kan riktignok arbeidspraksis i seg selv være nyttig uavhengig av om den er relevant for arbeidsmarkedet eller ikke (dvs. at det å klare et arbeid er et mål i seg selv). Men når deltakerne står på trappene til å gå ut i det ordinære arbeidsmarkedet, vil relevant erfaring fra de yrker eller bransjer man søker jobb i, være en stor fordel. Mer bruk av utleie av arbeidskraft kan derfor være et hensiktsmessig virkemiddel med tanke på økt formidling til arbeid. Samtidig skal vi ikke underslå at utleie av erfarne tiltaksdeltakere fra AMBene, kan komme i konflikt med hensynet til den interne produksjonen i arbeidsmarkedsbedriften.

Brukerundersøkelsen viser også at deltakerne i liten grad opplever at de har fått oppfølging av Aetat i løpet av og etter oppholdet i arbeidsmarkedsbedriften. Når det gjelder oppfølging i løpet av oppholdet i AMB, er det i prinsippet AMBene som har et hovedansvar. Likevel kan det oppstå tilfeller der deltakerne åpenbart har blitt feilplassert og hvor det ville vært mest hensiktsmessig at Aetat avbrøt tiltaket og fant andre løsninger. Når det gjelder oppfølgingen i etterkant av tiltaket, har ikke AMBene lenger noe ansvar for deltakerne, og vi skulle derfor forventet at Aetat overtok ansvaret for oppfølgingen. Resultatene i undersøkelsen tyder imidlertid ikke på at Aetat har noen utstrakt oppfølging av deltakerne etter at de har avsluttet tiltaket.

Resultatene i brukerundersøkelsen viser som nevnt blandede resultater. Det kan være flere forhold som forklarer dette. Den mest nærliggende forklaringen er at svarene reflekterer den faktiske kvaliteten ved AMB-tiltakene i Telemark. Men dette er ikke nødvendigvis tilfellet. Resultatene av en slik undersøkelse kan også reflektere brukernes forventinger mer enn de faktiske forholdene, noe enkelte kommentarer fra brukeren kan tyde på. Med andre ord kan en del av misnøyen som kommer frem, også være et resultat av visse forventinger hos deltakerne som bryter med de aktivitetskrav som settes til deltakerne. For eksempel kan det være at arbeidsmarkedsbedriftene bevisst lar deltakerne jobbe selvstendig, mens deltakerne kan oppleve dette som å bli ”overlatt til seg selv”. Med andre ord er

det ikke nødvendigvis noen sammenheng mellom brukertilfredsheten og målet om å formidle flere til ordinært arbeid. Det kan derfor være viktig å klargjøre overfor brukerne hva de kan forvente av AMB-tiltaket, dvs. hvilke krav som stilles til deltakerne selv og hvilke forpliktelser bedriften har. I den sammenheng kan det være verd å minne om at selv om AMBene i Telemark har et fast opplegg med bruk av fase 1 for deltakerne, har dette tilsynelatende ikke vært noen garanti for at deltakerne har fått den introduksjonen til bedriften som synes påkrevd.

7 VEDLEGG

7.1 Vedlegg til kapitel 3

Tabell 7.1 Bakgrunnskjennetegn for personer i ulike tiltaksgrupper for yrkeshemmede (1996-1999)

	Formid- ling	Fase 2	ATG,AFT, AB,IT,SPA	Hospit	Kvalifise- ring	Group Total
Antall barn under 6 år (gj.snitt)	0,22	0,19	0,15	0,20	0,26	0,21
Antall personer i husholdningen	2,49	2,33	2,27	2,62	2,61	2,53
Kvinner	25,7 %	30,1 %	44,2 %	58,9 %	48,8 %	46,7 %
alder 20_29	17,6 %	19,7 %	30,9 %	12,2 %	20,2 %	19,7 %
alder 30_39	31,9 %	29,6 %	26,4 %	27,7 %	38,3 %	31,8 %
alder 40_49	28,1 %	27,6 %	22,8 %	31,3 %	27,7 %	27,6 %
alder 50_+	22,4 %	23,1 %	19,9 %	28,8 %	13,8 %	20,8 %
Gift/ partner	34,3 %	28,8 %	25,5 %	45,5 %	33,8 %	35,6 %
Skilt/separert	20,9 %	23,3 %	17,4 %	21,0 %	19,5 %	19,9 %
Ugift	43,7 %	46,6 %	56,2 %	32,1 %	46,1 %	43,6 %
Enke/-mann/gjenlevende partner	1,0 %	1,3 %	0,8 %	1,4 %	0,6 %	0,9 %
Ingen innvandrerbakgrunn	87,8 %	81,2 %	85,2 %	92,4 %	90,1 %	88,5 %
Første generasjonsinnvandrere	8,4 %	16,1 %	10,1 %	3,8 %	4,7 %	7,0 %
Annen innvandrerbakgrunn	3,8 %	2,7 %	4,7 %	3,8 %	5,2 %	4,5 %
Grunnskoleutdanning, 1997	56,6 %	65,3 %	72,4 %	62,1 %	40,1 %	54,1 %
Videregående utdanning, 1997	35,0 %	25,6 %	21,1 %	32,0 %	48,0 %	36,5 %
Høyskole- og universitetsutdanning, 1997	8,4 %	9,1 %	6,5 %	5,9 %	11,9 %	9,4 %
Uker i grunnskoleutdanning 94-95	0,5	0,8	1,1	0,3	0,6	0,6
Uker i høyere utdanning 94-95	1,5	0,1	0,4	0,9	4,4	2,3
Uker i annen utdanning 94-95	8,6	9,1	11,3	5,6	10,5	9,2
Innflytter til kommunen	2,0 %	2,4 %	1,4 %	0,6 %	1,0 %	1,3 %
Psykiske lidelser	13,0 %	12,1 %	17,7 %	19,4 %	17,8 %	16,1 %
Misbruksproblemer	5,7 %	5,8 %	4,0 %	3,6 %	3,5 %	3,9 %
Psykisk utviklingshemming	0,5 %	0,2 %	5,7 %	1,0 %	0,4 %	0,9 %
Ubestemte lidelser	12,2 %	9,4 %	9,1 %	19,5 %	17,5 %	15,0 %
Myalgi	2,3 %	1,9 %	4,5 %	5,4 %	2,8 %	3,3 %
Diagnose mangler	13,8 %	20,4 %	11,8 %	4,8 %	6,9 %	11,2 %
Andre somatiske lidelser	52,5 %	50,2 %	47,2 %	46,5 %	51,2 %	49,6 %

Tabell 7.2 Ledighets-, trygde og tiltakshistorie for ulike grupper yrkeshemmede tiltaksdeltakere (1996-1999)

	Formid- ling	Fase 2	ATG,AFT, AB,IT,SPA	Hospit	Kvalifise- ring	Group Total
Uker på aktive YH-tiltak	14,2	15,2	9,3	8,4	12,1	10,2
Uker i vente- og utredningsfaser	4,8	4,8	5,7	4,9	4,6	4,4
Uker som helt ledig	12,7	17,4	11,7	6,6	6,9	9,3
Uker på ordinære tiltak	5,7	7,1	5,3	2,9	3,5	4,3
Uker annen ledighet	3,9	3,7	2,6	3,6	3,2	3,3
Uker med sykepenger	9,1	7,6	6,8	13,6	10,5	10,0
Uker i ordinær sysselsetting 94-95	50,9	37,5	32,6	63,4	58,5	54,1
Uker med rehabiliteringspenger	3,7	3,1	6,2	7,8	4,3	4,8
Uker med uførepensjon	1,1	0,5	2,6	0,8	0,7	0,9
Uker med sosialhjelp, sum 94-95	16,1	23,1	22,0	9,0	9,5	13,4

Tabell 7.3 Husholdningsøkonomi for ulike grupper yrkeshemmede tiltaksdeltakere (1996-1999)

	Formidling	Fase 2	ATG,AFT, AB,IT,SPA	Hospit	Kvalifise- ring	Group Total
Kapitalinntekt, 1000 kr (2000)	2 878	2 633	2 826	6 351	5 465	4 820
Nettoformue, 1000 kr (2000)	-126 113	-74 391	-30 737	-30 046	-114 897	-73 986
Gjeld, 1000 kr (2000)	304 580	175 508	141 071	210 642	288 325	233 833
Nettoformue, ektefelle, 1000 kr (2000)	-18 317	-41 545	-29 685	-18 837	-53 778	-32 472
Ektefelles inntekt, 1000 kr (2000)	105 353	84 707	80 263	155 132	129 965	123 457
Ektefelles gjeld, 1000 kr (2000)	127 680	108 416	108 881	205 684	192 836	168 277
Yrkesinntekt (1995)	89 124	61 096	44 932	97 873	101 916	90 409

Tabell 7.4 Kjennetegn ved tiltaksdeltakere i AMB fase 2 (kode 1) sammenlignet med andre yrkeshemmede på tiltak (kode 0). Logistisk regresjon: estimerte koeffisienter, standardavvik, signifikansnivå og predikert endring i oddsen (i parentes).

	B	S.E.	Sig.	sign	Exp(B)
Kapitalinntekt, 1000 kr (2000)	-0,0017	0,0016	0,30		1,00
Gjeld, 1000 kr	-0,0005	0,0001	0,00	***	1,00
Ektefelles inntekt, 1000 kr (2000)	-0,0009	0,0004	0,01	***	1,00
Ektefelles gjeld, 1000 kr (2000)	0,0000	0,0001	0,87		1,00
Antall barn under 6 år	0,0098	0,0738	0,89		1,01
Antall personer i husholdningen	-0,0002	0,0274	0,99		1,00
Innvandret til kommunen	0,1491	0,2197	0,50		1,16
Dummy lik 1 dersom skilt/separert, 0 ellers	0,1664	0,1029	0,11		1,18
Dummy lik 1 dersom ugift, 0 ellers	-0,0574	0,1197	0,63		0,94
enke/enkemann/gjenlevende partner,	0,3013	0,2984	0,31		1,35
første generasjonsinnvandrere,	0,8045	0,1053	0,00	***	2,24
annen innvandrerbakgrunn,	-0,3971	0,1905	0,04	**	0,67
Dummy lik 1 dersom kvinne, 0 dersom mann	-0,5570	0,0742	0,00	***	0,57
ALD30_39	0,0067	0,0989	0,95		1,01
ALD40_49	0,1475	0,1111	0,18		1,16
ALD50_X	0,2734	0,1246	0,03	**	1,31
Videregående utdanning, 1997	-0,3944	0,0757	0,00	***	0,67
Høyskole- og universitetsutdanning, 1997	-0,3613	0,1257	0,00	***	0,70
Uker på aktive YH-tiltak	0,0119	0,0012	0,00	***	1,01
Uker i vente- og utredningsfaser	0,0031	0,0024	0,20		1,00
Uker som helt ledig	0,0089	0,0015	0,00	***	1,01
Uker på ordinære tiltak	0,0090	0,0023	0,00	***	1,01
Uker annen ledighet	0,0044	0,0029	0,13		1,00
Uker med sykepenger	0,0007	0,0023	0,78		1,00
Uker i ordinær sysselsetting, 1994-1995	-0,0041	0,0010	0,00	***	1,00
Uker med rehabiliteringspenger	-0,0058	0,0027	0,04	**	0,99
Uker med uførepensjon	-0,0062	0,0054	0,25		0,99
Uker med sosialhjelp, sum 94-95	0,0010	0,0011	0,38		1,00
Uker i grunnskoleutdanning	-0,0123	0,0058	0,03	**	0,99
Uker i høyere utdanning	-0,0619	0,0147	0,00	***	0,94
Uker i annen utdanning	-0,0042	0,0017	0,02	**	1,00
Dummy lik 1 dersom psykiske lidelser,	-0,2366	0,1003	0,02	**	0,79
Dummy lik 1 dersom misbruksproblemer,	-0,0246	0,1432	0,86		0,98
psykisk utviklingshemming, 0 ellers	-2,0023	0,7151	0,01	***	0,14
Dummy lik 1 dersom ubestemte lidelser,	-0,2764	0,1110	0,01	***	0,76
Dummy lik 1 dersom myalgi, 0 ellers	-0,3508	0,2311	0,13		0,70
Dummy lik 1 dersom diagnose mangler	0,4425	0,0843	0,00	***	1,56
Constant	-2,7924	0,1843	0,00	***	0,06

Nagelkerke R2 = 9,6

Tabell 7.5 Fordeling av yrkeshemmede på ulike tiltaksgrupper, Telemark og resten av landet (1996-1999)

	Telemark	Andre fylker	Total
Formidling	5,4%	4,8%	5,3%
Fase 1	6,9%	8,5%	7,0%
Fase 2	4,0%	5,4%	4,1%
Off.syss	2,8%	1,7%	2,7%
BIA	4,0%	6,0%	4,1%
ATG,AFT,AB,IT	8,8%	7,1%	8,7%
Hospit	19,5%	22,7%	19,7%
Kvalifisering	40,3%	35,2%	40,0%
SPA-kvalifisering	7,8%	8,5%	7,8%
Varig vernet/andre	0,7%	0	0,6%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%

Tabell 7.6 Bakgrunnskjennetegn ved deltakere i fase 2, fordelt på Telemark og resten av landet (1996-1999).

	Andre fylker	Telemark	Total
Antall barn under 6 år	0,19	0,13	0,19
Antall personer i husholdningen	2,34	2,27	2,33
Kvinner	30,2 %	28,9 %	30,1 %
Alder 20_29	18,8 %	31,3 %	19,7 %
Alder 30_39	29,8 %	26,5 %	29,6 %
Alder 40_49	27,7 %	26,5 %	27,6 %
Alder 50+	23,8 %	15,7 %	23,1 %
Gift/ partner	29,6 %	19,3 %	28,8 %
Skilt/separert	23,2 %	25,3 %	23,3 %
Ugift	45,8 %	55,4 %	46,6 %
Enke/-mann/gjenlevende partner	1,4 %	0,0 %	1,3 %
Ingen innvandrerbakgrunn	80,6 %	88,0 %	81,2 %
Første generasjonsinnvandrer	16,6 %	9,6 %	16,1 %
Annen innvandrerbakgrunn	2,7 %	2,4 %	2,7 %
Grunnskoleutdanning, 1997	65,5 %	62,7 %	65,3 %
Videregående utdanning, 1997	25,4 %	27,7 %	25,6 %
Høyskole- og universitetsutdanning, 1997	9,1 %	9,6 %	9,1 %
Uker i grunnskoleutdanning 94-95	0,8	0,5	0,8
Uker i høyere utdanning 94-95	0,2	0,0	0,1
Uker i annen utdanning 94-95	9,0	10,0	9,1
Innflytter til kommunen	2,3 %	2,4 %	2,4 %
Psykiske lidelser	12,3 %	9,6 %	12,1 %
Misbruksproblemer	5,3 %	12,0 %	5,8 %
Psykisk utviklingshemming	0,2 %	0,0 %	0,2 %
Ubestemte lidelser	9,3 %	10,8 %	9,4 %
Myalgi	2,1 %	0,0 %	1,9 %
Diagnose mangler	21,9 %	2,4 %	20,4 %
Andre somatiske lidelser	49,0 %	65,1 %	50,2 %

Tabell 7.7 Ledighets-, trygde og tiltakshistorie for deltakere i fase 2 i Telemark og i resten av landet (1996-1999)

	Andre fylker	Telemark	Total
Uker på aktive YH-tiltak	15,2	15,4	15,2
Uker i vente- og utredningsfaser	4,9	3,9	4,8
Uker som helt ledig	17,4	16,9	17,4
Uker på ordinære tiltak	7,1	8,2	7,1
Uker annen ledighet	3,6	4,1	3,7
Uker med sykepenger	7,7	6,4	7,6
Uker i ordinær sysselsetting 94-95	37,9	32,1	37,5
Uker med rehabiliteringspenger	3,2	1,8	3,1
Uker med uførepensjon	0,5	0,0	0,5
Uker med sosialhjelp, sum 94-95	22,9	25,1	23,1

Tabell 7.8 Husholdningsøkonomi for deltakere i fase 2 i Telemark og i andre fylker (1996-1999)

	Andre fylker	Telemark	Total
Kapitalinntekt, 1000 kr (2000)	2 783	778	2 633
Nettoformue, 1000 kr (2000)	-73 201	-89 059	-74 391
Gjeld, 1000 kr (2000)	175 990	169 574	175 508
Nettoformue, ektefelle, 1000 kr (2000)	-42 011	-35 793	-41 545
Ektefelles inntekt, 1000 kr (2000)	85 988	68 914	84 707
Ektefelles gjeld, 1000 kr (2000)	110 775	79 341	108 416
Yrkesinntekt (1995)	61 609	54 777	61 096

Tabell 7.9 Bakgrunnskjennetegn som kjennetegner AMB-deltakerne i Telemark (1) sammenlignet med AMB-deltakerne i andre fylker (0) (1996-1999. Logistisk regresjon: estimerte koeffisienter, standardavvik, signifikansnivå og predikert endring i oddsen.

Variabel	B	S.E.	Sig. sign	Exp(B)
Kapitalinntekt, 1000 kr (2000)	-0,0075	0,0203	0,7104	0,9925
Gjeld, 1000 kr	0,0000	0,0004	0,9131	1,0000
Ektefelles inntekt, 1000 kr (2000)	0,0003	0,0015	0,8647	1,0003
Ektefelles gjeld, 1000 kr (2000)	-0,0006	0,0007	0,4160	0,9994
Antall barn under 6 år	-0,1949	0,2550	0,4446	0,8229
Antall personer i husholdningen	0,0419	0,0941	0,6564	1,0428
Innvandret til kommunen	0,7935	0,6274	0,2060	2,2111
Skilt/separert	-0,0089	0,3712	0,9809	0,9912
Dummy lik 1 dersom ugift, 0 ellers	-0,0742	0,4340	0,8643	0,9285
Enke/enkemann/gjenlevende partner,	-18,1857	9597,8	0,9985	0,0000
Første generasjonsinnvandrere	-0,8699	0,4722	0,0654 *	0,4190
Annen innvandrerbakgrunn	-0,3739	0,7512	0,6187	0,6880
Kjønn: kvinne	0,1300	0,2599	0,6171	1,1388
ALD30_39	-0,8513	0,3186	0,0076 ***	0,4269
ALD40_49	-0,5915	0,3617	0,1020 *	0,5535
ALD50_X	-1,2738	0,4563	0,0052 ***	0,2798
Videregående utdanning, 1997	0,1286	0,2536	0,6121	1,1372
Høyskole- og universitetsutdanning, 1997	0,7141	0,4990	0,1524	2,0423
Uker på aktive YH-tiltak	0,0046	0,0039	0,2313	1,0046
Uker i vente- og utredningsfaser	-0,0029	0,0092	0,7562	0,9972
Uker som helt ledig	0,0015	0,0053	0,7750	1,0015
Uker på ordinære tiltak	0,0114	0,0069	0,0954 *	1,0115
Uker annen ledighet	0,0108	0,0099	0,2764	1,0109
Uker med sykepenger	-0,0076	0,0091	0,4015	0,9924
Uker i ordinær sysselsetting, 1994-1995	-0,0037	0,0035	0,2888	0,9963
Uker med rehabiliteringspenger	-0,0061	0,0111	0,5794	0,9939
Uker med uførepensjon	-4,2491	453,1	0,9925	0,0143
Uker med sosialhjelp, sum 94-95	-0,0027	0,0038	0,4843	0,9973
Uker i grunnskoleutdanning	-0,0215	0,0280	0,4424	0,9787
Uker i høyere utdanning	-3,1372	833,2	0,9970	0,0434
Uker i annen utdanning	-0,0071	0,0057	0,2108	0,9929
Dummy lik 1 dersom psykiske lidelser,	-0,3313	0,3265	0,3102	0,7180
Dummy lik 1 dersom misbruksproblemer,	0,5792	0,3858	0,1332	1,7846
psykisk utviklingshemming, 0 ellers	-19,3896	17824,3	0,9991	0,0000
Dummy lik 1 dersom ubestemte lidelser,	0,4774	0,3440	0,1653	1,6118
Dummy lik 1 dersom myalgi, 0 ellers	-18,9574	8023,6	0,9981	0,0000
Dummy lik 1 dersom diagnose mangler	-2,2792	0,6002	0,0001 ***	0,1024
Constant	-1,5803	0,6200	0,0108 ***	0,2059

R2 = 12,4

Tabell 7.10 Tiltakseffekter i 2000 for yrkeshemmede tiltaksdeltakere i 1996-1999. Li-nær regresjon: estimerte koeffisienter, standardavvik og signifikansnivå.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Kvalifisering (referansetiltak)				
Formidling	,209*** (,051)	,209*** (,051)	0,3371*** (0,0550)	0,3372*** (0,0550)
AMB Fase 1	-1,458*** (,053)	-1,457*** (,053)	-1,0730*** (0,0568)	-1,0724*** (0,0568)
AMB Fase 2	-,381*** (,056)	-,413*** (,059)	-0,1052** (0,0610)	-0,1319** (0,0632)
Offentlig sysselsetting	-,165*** (,065)	-,166*** (,065)	0,0312 (0,0695)	0,0302 (0,0695)
BIA	,684*** (,065)	,686*** (,065)	0,3584*** (0,0693)	0,3604*** (0,0694)
ATG,AFT,AB,IT	-1,268*** (,044)	-1,265*** (,044)	-0,8167*** (0,0476)	-0,8172*** (0,0476)
Hospit	-,317*** (,028)	-,316*** (,028)	-0,1639*** (0,0310)	-0,1633*** (0,0310)
SPA-kvalifisering	-,866*** (,047)	-,866*** (,047)	-0,5364*** (0,0537)	-0,5363*** (0,0537)
Varig vernet/andre	-,286*** (,110)	-,288*** (,110)	-0,3084*** (0,1187)	-0,3112*** (0,1187)
Kapitalinntekt, 1000 kr (2000)			-0,0006 (0,0003)	-0,0006 (0,0003)
Gjeld, 1000 kr			0,0007*** (0,0000)	0,0007*** (0,0000)
Ektefelles inntekt, 1000 kr (2000)			0,0004*** (0,0001)	0,0004*** (0,0001)
Ektefelles gjeld, 1000 kr (2000)			0,0001** (0,0000)	0,0001** (0,0000)
Antall barn under 6 år			-0,1433*** (0,0265)	-0,1436*** (0,0265)
Antall personer i husholdningen			0,0578*** (0,0104)	0,0578*** (0,0104)
Innvandret til kommunen			0,1522 (0,1066)	0,1497 (0,1066)
skilt/separert			-0,0029 (0,0374)	-0,0036 (0,0374)
Dummy lik 1 dersom ugift, 0 ellers			-0,0528 (0,0426)	-0,0543 (0,0426)
Enke/enkemann/gjenlevende partner,			-0,0246 (0,1286)	-0,0247 (0,1286)
Første generasjonsinnvandrere			0,0300 (0,0512)	0,0302 (0,0512)
Annen innvandrerbakgrunn			-0,1776*** (0,0558)	-0,1772*** (0,0558)
Kjønn: kvinne			-0,1651*** (0,0261)	-0,1651 (0,0261)***
Alder 30_39			-0,1266*** (0,0367)	-0,1264 (0,0367)
Alder 40_49			-0,3127*** (0,0423)	-0,3131*** (0,0423)
Alder 50_X			-0,6765*** (0,0485)	-0,6766*** (0,0485)

Videregående utdanning, 1997			0,2540*** (0,0262)	0,2544*** (0,0262)
Høyskole- og universitetsutdanning, 1997			0,2944*** (0,0470)	0,2939*** (0,0470)
Uker på aktive YH-tiltak			0,0016*** (0,0005)	0,0015*** (0,0005)
Uker i vente- og utredningsfaser			0,0002 (0,0009)	0,0002 (0,0009)
Uker som helt ledig			-0,0003 (0,0007)	-0,0003 (0,0007)
Uker på ordinære tiltak			0,0029*** (0,0011)	0,0028*** (0,0011)
Uker annen ledighet			0,0024** (0,0011)	0,0024** (0,0011)
Uker med sykepenges			-0,0035*** (0,0008)	-0,0035*** (0,0008)
Uker i ordinær sysselsetting, 1994-1995			0,0075*** (0,0004)	0,0075*** (0,0004)
Uker med rehabiliteringspenger			-0,0040*** (0,0008)	-0,0040*** (0,0008)
Uker med uførepensjon			-0,0055*** (0,0017)	-0,0055*** (0,0017)
Uker med sosialhjelp, sum 94-95			-0,0055*** (0,0005)	-0,0055*** (0,0005)
Uker i grunnskoleutdanning			-0,0010 (0,0022)	-0,0010 (0,0022)
Uker i høyere utdanning			0,0038*** (0,0011)	0,0038*** (0,0011)
Uker i annen utdanning			0,0011* (0,0006)	0,0011* (0,0006)
Dummy lik 1 dersom psykiske lidelser,			-0,3174*** (0,0334)	-0,3168*** (0,0334)
Dummy lik 1 dersom misbruksproblemer			-0,5992*** (0,0624)	-0,5998*** (0,0625)
Dummy lik 1 dersom psykisk utviklingshemming			-0,4199*** (0,1194)	-0,4193*** (0,1194)
Dummy lik 1 dersom ubestemte lidelser,			-0,0117 (0,0350)	-0,0111 (0,0350)
Dummy lik 1 dersom myalgi			-0,2115*** (0,0662)	-0,2113*** (0,0662)
Dummy lik 1 dersom diagnose mangler			0,0048 (0,0399)	0,0051 (0,0399)
Ledighetsrate i bostedskommune			-0,1003*** (0,0116)	-0,0994*** (0,0116)
Varighet fra tiltak til resultatperiode (1.1.2000)			0,0011*** (0,0003)	0,0011*** (0,0003)
Varighet i utredningsfase			-0,0178*** (0,0009)	-0,0178*** (0,0009)
Varighet i ventefase			-0,0096*** (0,0006)	-0,0096*** (0,0006)
TELEMARK fylke			-,044 (,048)	-0,0582 (0,0513)
Interaksjonsledd mellom bosted Telemark og deltakelse i AMB 2)			,445** (,214)	0,3790* (0,2254)
Constant	,423 (,017)	,425 (,017)	0,4565 (0,0803)	0,4578 (0,0803)
R2	10,1	10,1	20,8	20,8

Tabell 7.11 Tiltakseffekter i 2000 for yrkeshemmede tiltaksdeltakere i 1996-1999. Effekter av samspillsledd mellom bakgrunnskjennetegn og deltakelse i AMB fase2. Linær regresjon: estimerte koeffisienter, standardavvik og signifikansnivå.

	B	St.avvik	Sign.
Kvalifisering (referansetiltak)			
Formidling	,333	,055	***
AMB Fase 1	-1,072	,057	***
AMB Fase 2	,411	,157	
Offentlig sysselsetting	,022	,070	***
BIA	,347	,069	***
ATG,AFT,AB,IT	-,811	,048	***
Hospit	-,166	,031	***
SPA-kvalifisering	-,521	,054	***
Varig vernet/andre	-,315	,119	***
X (andre variabler)	X	X	X
AMB2 * alder (under 30), referanse			
AMB2 * alder 30_39	-,545	,176	***
AMB2 * alder 40_49	-,673	,180	***
AMB2 * alder 50_+	-,778	,191	***
AMB2 * psykiske lidelser	,109	,179	
AMB2 * misbruksproblemer	,333	,260	
AMB2 * psykisk utviklingshemming	-,141	,961	
AMB2 * ubestemte lidelser	-,069	,219	
AMB2 * myalgi	,428	,452	
AMB 2 * diagnose mangler	-,304	,162	*
AMB2 * Første generasjonsinnvandrere	,583	,204	***
AMB2 * Annen innvandrerbakgrunn	,465	,339	
AMB2 * uker i YH-tiltak	-,008	,002	***
AMB2 * uker på med.rehabilitering	,011	,005	**
Konstant	,431	,081	

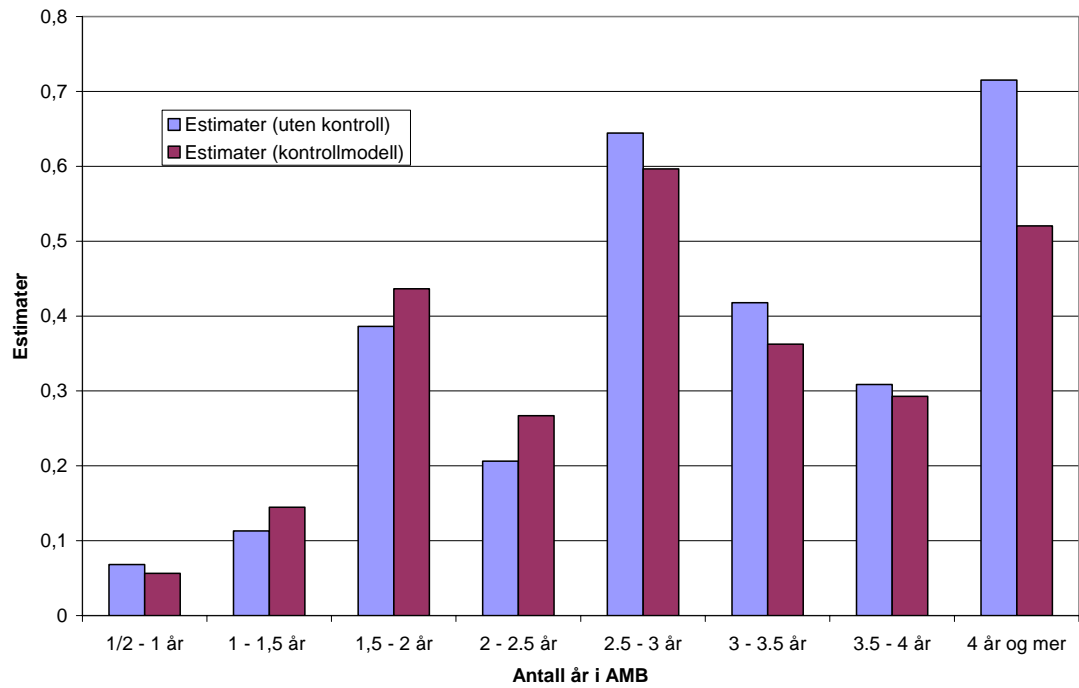
7.2 Vedlegg til kapittel 4

Tabell 7.12 Rekruttering til AMB i Telemark og arbeidskontordistriktene i Telemark (resten av landet er sammenligning). Logistisk regresjonsmodell.

	Grenland	Notodden	Bø	Dalen	Telemark
Kvinne (referanse)	0	0	0	0	0
Mann	-0,065	-0,200	-0,409	-0,344	-0,207**
Alder opp til 26 år (ref)	0	0	0	0	0
ald_26_35	0,817**	-0,320	-0,234	0,156	0,070
ald_36_45	0,978**	-0,278	-0,818	0,386	0,150
ald_46_55	0,505	-0,645**	-0,711	1,074**	-0,067
ald_56	0,240	-0,553*	-0,718	1,102**	-0,086
Utdanning mangler (ref)	0	0	0	0	0
Utdanning, grunnskole	0,777***	0,073	-0,486	-0,534	0,161
Utdanning, videregående	0,836***	0,343	-0,255	0,531*	0,481***
Utdanning, høyskole	1,480***	1,017***	-0,772	0,674	1,010***
Ingen innvandrerbakg (ref)	0	0	0	0	0
Innvandrerbakgrunn	-0,890	0,280	-1,362*	-1,454***	-0,420***
Diagnose ukjent (ref)	0	0	0	0	0
Diagnose muskel og skjelett	0,062	-0,063	-0,066	-0,321	-0,087
Diagnose andre somatiske	-0,016	-0,099	-0,075	0,446	0,000
Diagnose psykiske lidelser	0,105	0,003	-0,527	0,484	0,020
Diagnose sosial	1,026***	0,084	0,150	2,081***	0,815***
tiltak_bak_netto_år	0,028	-0,258***	-0,003	-0,244***	-0,127***
Constant	-5,461	-2,937	-4,000	-5,266	-2,815

Tabell 7.13 Sannsynligheten for å få jobb, hel-/deltid eller bare heltidsarbeid.

	Hel- eller deltid		Heltidsarbeid	
	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2
Telemark	,140	-,024	,082	-,068
Kjønn: kvinne (referanse)				
Kjønn: mann		,233***		,720***
Alder under 26 år (referanse)				
Alder 26-35 år		,360**		,354**
Alder 36-45 år		,365**		,292*
Alder 46-55 år		,143		,101
Alder 56 år og mer		-,378**		-,646***
Utdanning: uregistrert (referanse)				
Utdanning: grunnskole		-,088		-,103
Utdanning: videregående		,316***		,184*
Utdanning: høyskole		,422**		,218
Ingen innvandrerbakgr. (referanse)				
Innvandrerbakgrunn (utenfor OECD)		-,052		-,022
Diagnose: ukjente lidelser (referanse)				
Diagnose: muskel og skjelettlidelser		-,137		-,283***
Diagnose: andre somatiske lidelser		-,176		-,375***
Diagnose: psykiske lidelser/rus		-,474***		-,664***
Diagnose: Sosial yrkeshemming		,195*		,247**
Antall år i AMB		,329***		,334***
Antall år i AMB * Antall år i AMB		-,045**		-,031
Antall brudd fra AMB over 60 dager		-,068		-,050
Tiltakshistorie		-,132***		-,084***
Constant	-,214	-,595	-,625	-1,285

Figur 7.1 Effekten av tiltaksdeltakelse fordelt på antall år de har vært i AMB.

8 REFERANSER

Aakvik og Dahl (2000): "Evaluering av arbeidsmarkedsbedriftene som attføringstiltak", SNF-rapport, nr 29/2000.

Bergsgard og Løyland (2004): "Utdanning til arbeid? Bruk av ordinær utdanning som tiltak for yrkeshemmede", Rapport 216, Telemarksforskning-Bø.

Møller, Flermoen og Løyland (2003): "Handlingsplaner og tiltakskjeding i Aetat." Rapport nr. 208, Telemarksforskning-Bø.

Møller (2004): "Evaluering av nye finansieringsformer i Aetat. Foreløpige betraktninger". Arbeidsrapport nr. 20, Telemarksforskning-Bø.

Widding, Steinar (2000): "På rett kurs. Saumfaring av arbeidsmarkedsbedrifter." AFI-rapport nr. 4

Østberg og Djuve (2002): "Erfaringer med arbeidsmarkedstiltak for innvandrere og flyktninger i 16 Aetat lokal", Fafo-notat 2002:22.